KALENDARZYK HARCERSKI

NA ROK

1946

WYDAWNICTWO
Harcerskie
Biuro wydawn.
w Warszawie

NAKŁADEM
Składnicy
Harcerskiej
w Krakowie

PAMIĘTAJ O TYM!!!

Mundurem harcerskim, krzyżem lub lilijką na cywilnym ubraniu, dokumentujesz zewnętrznie swoją przynależność do wielkiej rodziny skautowej.

Każdy Twój czyn musi być zgodny z ideologią harcerską.

Łamanie zasad harcerskich jest profanacją szczytnej idei skautowej —

przekroczeniem punktów prawa harcerskiego rzucasz cień na oblicze ponad ćwierć milionowej organizacji młodzieżowej —

depczesz pojęcia jakie przyswoiło sobie społeczeństwo o naszej organizacji —

czynisz krzywdę nie tylko sobie, ale i każdemu harcerzowi i każdej harcerce w Polsce, a nawet każdemu członkowi skautingu, tej najpoważniejszej i najsilniejszej międzynarodowej organizacji młodzieżowej.

Panuj nad sobą!

Czuwaj! trwaj i wytrwaj!

Powiedz sobie

z każdym dniem muszę być lepszym

i bądź nim!

Życie byłoby mdłe, gdyby wszystko było słodkie; i sama sól jest gorzka, ale trochę soli do potrawy nadaje smak. Trudności są solą życia.

Baden Powell

KALENDARZYK HARCERSKI

NA ROK

1946

Wydawnictwo:
rcerskie Biuro Wydawnicze w Warszawie, – ul. Wiejska 17
akładem: Składnicy Harcerskiej w Krakowie,
ul. Dunajewskiego 1 – Rynek Gł. 5

DO CZYTELNIKA!

Wojna zniszczyła cały niemal przedwojenny dorobek harcerskiej literatury fachowej. Głód wiedzy harcerskiej, utrudniający rozwój organizacyjny, spowodował wydanie niniejszego kalendarzyka.

Kalendarzyk ma za zadanie dostarczenie elementarnych wiadomości z zakresu trzech stopni harcerskich.

Znajdziecie z pewnością braki — lecz niestety niedobór papieru zmusił nas do najdalej idących ograniczeń. Projektowany kalendarzyk na następny rok szkolny 1946/47 — będzie z pewnością już doskonalszy. Będą tam uwzględnione działy dla zuchów, harcerek i harcerzy. Swoimi uwagami i życzeniami możecie uczestniczyć w wydaniu podręcznej książeczki fachowej — w doskonalszej formie.

Niech obecny kalendarzyk, który jest pierwszym wydawnictwem harcerskim po koszmarze wojny, — rozejdzie się w tysiące rąk młodzieży i przyczyni się do ułatwienia zdobycia stopni harcerskich.

C Z U W A J !

WYDAWNICTWO

Kalendarzyk opracował: — Dh ZBIGNIEW ŚNIEGOWSKI
Winietę na okładce projektował — Dh phm. STANISŁAW GLOGIER
Rysunki w tekście — Dha ALEKSANDRA HAUPTA

Drukarnia Bratniej Pomocy Medyków w Krakowie M. 04526

ZAPISKI OSOBISTE

Nazwisko: ....

Imiona: ....

Adres osobisty: ....

....

Telefon własny: ....

Dowód osobisty (Karta rozpoznawcza) Nr: ....

Legitymacja szkolna Nr: ....

Książeczka służbowa Nr: ....

Nr samochodu, motocyklu, roweru: ....

Pozwolenie jazdy Nr: .... wystawione przez:

....

Waga osobista: .... wzrost: .... (I półrocze)

Waga osobista: .... wzrost: .... (II półrocze)

....

NAJWAŻNIEJSZE NUMERY TELEFONÓW

Pogotowie: ....

Straż pożarna:

Najbliższa apteka:

Komenda Chorągwi:

Komenda Hufca:

Milicja:

NAJWAŻNIEJSZE ADRESY:

Najbl. lekarz: ....

Apteka:

Post. milicji:

Komenda Chorągwi:

Komenda Hufca:

STYCZEŃ 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	**W**	**Nowy Rok**	
2	S	Imienia Jezus	
3	C	Genowefy	
4	P	Eugeniusza	
5	S	Emilianny	
6	**N**	**Trzech Króli**	
7	P	Lucjana	
8	W	Seweryna	
9	S	Marcjanny	
10	C	Wilhelma	
11	P	Honoraty	
12	S	Arkadiusza	
13	**N**	Najśw. Rodziny	
14	P	Hilarego	
15	W	Pawła pust.	
16	S	Marcelego	
17	C	Antoniego	
18	P	Piotra w Rzymie	
19	S	Henryka	
20	**N**	Fabiana i Sebastiana	
21	P	Agnieszki	
22	W	Wincentego	
23	S	Rajmunda	
24	C	Tymoteusza	
25	P	Nawr. św. Pawła	
26	S	Polikarpa	
27	**N**	Jana Złotoustego	
28	P	Walerego	
29	W	Franciszka Sal.	
30	S	Martyny	
31	C	Jana Bosko	

LUTY 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	P	Ignacego	
2	**S**	**M. B. Gromnicznej**	
3	**N**	Błażeja	
4	P	Andrzeja K.	
5	W	Agaty	
6	Ś	Tytusa, Doroty	
7	C	Romualda	
8	P	Jana z Mathy	
9	S	Cyryla Aleks.	
10	**N**	Scholastyki	
11	P	Obj. NMP. w Louredes	
12	W	Zał. Serwitów	
13	Ś	Katarzyny R.	
14	C	Walentego	
15	P	Faustyna	
16	S	Julianny	
17	**N**	Starozapustna	
18	P	Symeona	
19	W	Konrada	
20	Ś	Leona	
21	C	Feliksa	
22	P	St. ś. Piotra w Antj.	
23	S	Piotra Damiana	
24	**N**	Mięsopustna	
25	P	Macieja	
26	W	Aleksandra	
27	Ś	Gabriela	
28	C	Romana	

MARZEC 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	P	Albina	
2	S	Pawła m.	
3	**N**	Zapustna	
4	P	Kazimierza	
5	W	Bogumiła	
6	Ś	Popielec	
7	C	Tomasza z Akwinu	
8	P	Jana Bożego	
9	S	Franciszki	
10	**N**	I. Postu 40 Męczennik.	
11	P	Konstantyna	
12	W	Grzegorza I.	
13	Ś	Krystyny	
14	C	Matyldy	
15	P	Klemensa	
16	S	Hilarego	
17	**N**	II. Postu	
18	P	Cyryla Jer.	
19	W	Józefa	
20	Ś	Eugeniusza	
21	C	Benedykta	
22	P	Katarzyny	
23	S	Pelagii	
24	**N**	III. Postu	
25	P	Zwiastowanie	
26	W	Teodora	
27	Ś	Jana Damasc.	
28	C	Jana Kap.	
29	P	Eustachego	
30	S	Wiktora	
31	**N**	IV. Postu	

KWIECIEŃ 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	P	Hugona	
2	W	Franciszka a Paulo	
3	Ś	Ryszarda	
4	C	Izydora	
5	P	Wincentego	
6	S	Celestyna	
7	**N**	V. Postu, Czarna	
8	P	Dionizego	
9	W	Marii Kleof.	
10	Ś	Ezechjela	
11	C	Leona I.	
12	P	Juliusza I.	
13	S	Hermenegilda	
14	**N**	**Palmowa**	
15	P	Anastazji	
16	W	Bernadetty	
17	Ś	Aniceta	
18	C	Wielki Czwartek	
19	P	Wielki Piątek	
20	S	Wielka Sobota	
21	**N**	**Wielkanoc**	
22	**P**	**Pon. Wielkanocny**	
23	W	Wojciecha i Jerzego	
24	Ś	Fidelisa	
25	C	Marka	
26	P	M.B. Dobrej Rady	
27	S	S. Piotra Kan.	
28	**N**	Przewodnia	
29	P	Piotra m.	
30	W	Katarzyny Sen.	

MAJ 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	Ś	Filipa i Jakuba	
2	C	Zygmunta	
3	**P**	**M.B. Królowej Polski**	
4	S	Floriana	
5	**N**	Piusa V.	
6	P	Jana w Ol.	
7	W	Domiceli	
8	Ś	Stanisława b.	
9	C	Grzegorza N.	
10	P	Antonina	
11	S	Eweliusza	
12	**N**	Pankracego	
13	P	Serwacego	
14	W	Bonifacego	
15	Ś	Zofii	
16	C	Andrzeja Boboli	
17	P	Paschalisa	
18	S	Wenantego	
19	**N**	Piotra Celestyna	
20	P	Bernardyna	
21	W	Feliksa	
22	Ś	Heleny	
23	C	Jana Rossi	
24	P	NMP. Wspom. Wiernych	
25	S	Urbana I.	
26	**N**	Filipa Neriusza	
27	P	Bedy i Jana I., †	
28	W	Augustyna z Cant., †	
29	Ś	Magdaleny de Paz., †	
30	**C**	**Wniebowstąpienie**	
31	P	Anieli	

CZERWIEC 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	S	Jakuba Strepy	
2	**N**	40 Męcz. z Sandom.	
3	P	Klotyldy	
4	W	Franciszka Kar.	
5	Ś	Bonifacego, Such.	
6	C	Norberta	
7	P	Roberta, Such.	
8	S	Medarda, Such.	
9	**N**	**Zielone Święta**	
10	**P**	**Pon. Ziel.**	
11	W	Barnaby	
12	Ś	Leona III.	
13	C	Antoniego z Padwy	
14	P	Bazylego	
15	S	Jolanty	
16	**N**	Trójcy Przenajśw.	
17	P	Adolfa	
18	W	Efrema	
19	Ś	Gerwazego i Protazego	
20	**C**	**Boże Ciało**	
21	P	Alojzego	
22	S	Paulina	
23	**N**	2 po Ziel. Zenona	
24	P	Nar. ś. Jana Chrzcic.	
25	W	Wilhelma	
26	Ś	Jana i Pawła	
27	C	N.M.P. Nieust. Pom.	
28	P	Najśw. Serca	
29	**S**	**Piotra i Pawła**	
30	**N**	Emilii	

LIPIEC 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	P	Przenajśw. Krwi	
2	W	Nawiedzenie N.M.P.	
3	Ś	Leona II	
4	C	Teodora	
5	P	Antoniego M. Z.	
6	S	Piotra Foorier.	
7	**N**	4 po Z. S. Cyryla	
8	P	Elżbiety	
9	W	M.B. Królowej Pokoju	
10	Ś	7 Braci Męcz.	
11	C	Piusa I	
12	P	Jana Gwalberta	
13	S	Anakleta	
14	**N**	5 po Z. S. Bonawentury	
15	P	Henryka	
16	W	M.B. Szkaplerznej	
17	Ś	Aleksego	
18	C	Szymona z Lipnicy	
19	P	Wincentego a Paulo	
20	S	Czesława	
21	**N**	6 po Z. S. Praksedy	
22	P	Marii Magdaleny	
23	W	Apolinarego	
24	Ś	Kingi	
25	C	Jakuba	
26	P	Anny Danuty	
27	S	Pantaleona	
28	**N**	7 po Z. S. Wiktora I	
29	P	Marty	
30	W	Julitty	
31	Ś	Ignacego	

SIERPIEŃ 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	C	Piotra w ok.	
2	P	N.M.P. Anielskiej	
3	S	Alfonsa	
4	**N**	8 po Z. S. Dominika	
5	P	M. B. Śnieżnej	
6	W	Przem. P. J.	
7	Ś	Kajetana	
8	C	Janiny	
9	P	Jana Vianney	
10	S	Wawrzyńca	
11	**N**	9 po Z. S. Zuzanny	
12	P	Klary	
13	W	Hipolita	
14	Ś	Euzebiusza	
15	**C**	**Wniebowzięcie M.B.**	
16	P	Joachima	
17	S	Jacka	
18	**N**	10 po Z. S. Heleny	
19	P	Juliusza	
20	W	Bernarda	
21	Ś	Joanny Fr.	
22	C	Tymoteusza	
23	P	Filipa Ben.	
24	S	Bartłomieja	
25	**N**	11 po Z. S. Ludwika	
26	P	M. B. Częstochowskiej	
27	W	Józefa Kal.	
28	Ś	Augustyna	
29	C	Scięcie ś. Jana	
30	P	Róży, Feliksa	
31	S	Rajmunda	

WRZESIEŃ 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	**N**	12 po Z. S. Bronisławy	
2	P	M. B. Pocieszenia	
3	W	Stefana	
4	S	Rozalii	
5	C	Wawrzyńca	
6	P	Eugeniusza	
7	S	Reginy	
8	**N**	13 po Z. S. Narodz. MB.	
9	P	Piotra Klawera	
10	W	Mikołaja z T.	
11	S	Prota i Jacka	
12	C	Imienia Marii	
13	P	Juliana	
14	S	Podwyższenie Krzyża ś.	
15	**N**	14 po Z. S. M.B. Bolesnej	
16	P	Kornela i Cypriana	
17	W	St. ś. Franciszka	
18	S	Ireny	
19	C	Januarego	
20	P	Eustachiusza	
21	S	Mateusza	
22	**N**	15 po Z. S. Maurycego	
23	P	Lina, Tekli	
24	W	NMP. Wykup. jeńców	
25	S	Ładysława z Gieln.	
26	C	Cypriana i Just.	
27	P	Kosmy i Damiana	
28	S	Wacława	
29	**N**	16 po Z. S. Michała	
30	P	Hieronima	

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	W	Jana z Dukli	
2	S	Aniołów Stróżów	
3	C	Teresy od Dz. J.	
4	P	Franciszka z Asyżu	
5	S	Placydy	
6	**N**	17 po Z.S. MB. Różanc.	
7	P	Marka i Sergiusza	
8	W	Brygidy	
9	S	Dionizego	
10	C	Franciszka Borg.	
11	P	Marcina	
12	S	Maksymiliana	
13	**N**	18 po Z. S. Edwarda	
14	P	Kaliksta	
15	W	Teresy	
16	S	Gerarda	
17	C	Małgorzaty, Jadwigi	
18	P	Łukasza	
19	S	Piotra z Alk.	
20	**N**	19 po Z. S. Jana Kantego	
21	P	Urszuli	
22	W	Korduli	
23	S	Jana Kapistrana	
24	C	Rafała	
25	P	Chryzanta	
26	S	Ewarysta	
27	**N**	20 po Z. S. Chrystusa Kr.	
28	P	Szymona	
29	W	Narcyza	
30	S	Alfonsa	
31	C	Feliksa	

LISTOPAD 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	**P**	**Wszystkich Świętych**	
2	S	Dzień Zaduszny	
3	**N**	21 po Z. S. Huberta	
4	P	Karola Bor.	
5	W	Relikwi św.	
6	S	Leonarda	
7	C	Florencjusza	
8	P	Bogdana	
9	S	Teodora	
10	**N**	22 po Z. S. Andrzeja	
11	P	Marcina	
12	W	5 Braci Męcz.	
13	S	Stanisława Kostki	
14	C	Józefata	
15	P	Alberta	
16	S	M. B. Ostrobramskiej	
17	**N**	23 po Z. S. Salomei	
18	P	Baz. ś. Piotra	
19	W	Elżbiety	
20	S	Feliksa Wal.	
21	C	Ofiarowanie N. M. P.	
22	P	Cecylii	
23	S	Klemensa	
24	**N**	24 po Z. S. Jana od Krzyża	
25	P	Katarzyny Al.	
26	W	Konrada	
27	S	Waleriana	
28	C	Zdzisławy	
29	P	Poświęcenie Kościoła	
30	S	Andrzeja Apost.	

GRUDZIEN 1946

Dzień		Święto	Drobne zapiski
1	**N**	I. Adwentu Bożydara	
2	P	Bibiany	
3	W	Franciszka Ks.	
4	S	Barbary	
5	C	Saby	
6	P	Mikołaja	
7	S	Ambrożego	
8	**N**	2 Adw. Niepokalane P.	
9	P	Walerii	
10	W	Melchiadesa	
11	S	Damazego	
12	C	Aleksandra	
13	P	Łucji	
14	S	Spirydiona	
15	**N**	3 Adw. Ireneusza	
16	P	Euzebiusza	
17	W	Grzegorza	
18	S	Oczekiwania NMP. Such	
19	C	Urbana V.	
20	P	Bogumiła, Such.	
21	S	Tomasza Ap. Such.	
22	**N**	4 Adw. Zenona	
23	P	Wiktorii	
24	W	Adama i Ewy, Wigilia	
25	**S**	**Boże Narodzenie**	
26	**C**	**Szczepana**	
27	P	Jana Ap.	
28	S	Młodzianków	
29	**N**	Tomasza	
30	P	Eugeniusza	
31	W	Sylwestra	

PRZYRZECZENIE HARCERSKIE.

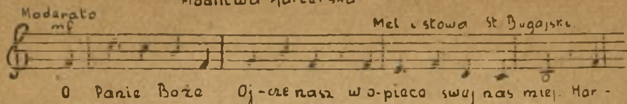
Przyrzekam uroczyście całym życiem dążyć do budowy Niepodległej, Demokratycznej i Sprawiedliwej Polski, pracować dla dobra powszechnego, postępować zawsze szlachetnie i być posłusznym prawu harcerskiemu. Tak mi dopomóż Bóg!

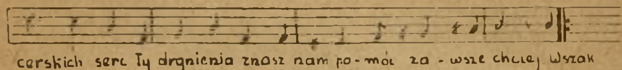
PRAWO HARCERSKIE.

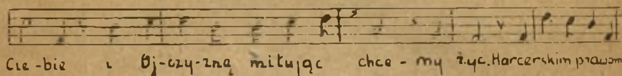
1. Harcerz służy Polsce Demokratycznej, spełnia dla niej sumiennie swoje obowiązki.
2. Harcerz miłuje wolność i sprawiedliwość, broni prawa do nich każdego człowieka.
3. Harcerz czci pracę, szanuje ludzi pracy i uczy się od nich.
4. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
5. Harcerz mówi prawdę i dotrzymuje słowa.
6. Harcerz jest karny, opanowany i pogodny.
7. Harcerz jest odważny.
8. Harcerz jest uczynny i ofiarny.
9. Harcerz jest oszczędny i gospodarny.
10. Harcerz jest szlachetny w myśli, mowie i uczynkach; nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych.

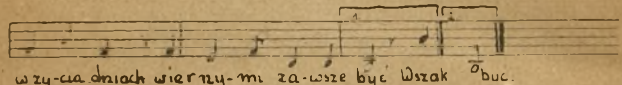
TYLKO WIERNA SŁUŻBA POLSCE I JEJ SPRAWOM JEST PRAWDZIWYM ZASZCZYTEM.

Modlitwa Harcerska

Melodia poprawiona za zgodą kompozytora przez J. Ż.

HYMN NARODU POLSKIEGO.

Jeszcze Polska nie zginęła
Póki my żyjemy,
Co nam obca przemoc wzięła
Szablą odbierzemy.

Marsz, marsz Dąbrowski
Z ziemi włoskiej do polskiej,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem [Wartę
Będziem Polakami,
Dał nam przykład Bonaparte
Jak zwyciężać mamy.
Marsz marsz.....

Jak Czarniecki od Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Przepłynął przez morze.
Marsz, marsz.....

Mówi ojciec do swej Basi
Cały zapłakany,
Słuchaj Basiu, pono nasi
Biją w tarabany.
Marsz, marsz.....

HYMN MŁODZIEŻY HARCERSKIEJ.

Wszystko co nasze Polsce oddajmy,
W Niej tylko życie, więc idziem — żyć,
Świty się bielą, otwórzmy bramy,
Hasło wydane, wstań w słońce idź.

Ramię pręż — Słabość krusz,
Ducha tęż — Ojczyźnie miłej służ,
Na jej zew — W bój czy w trud,
Pójdziem wraz
Harcerzy polskich lud
Harcerzy polskich lud.

Po ziemi naszej roześlem harcerzy
Pobudką zagrzmią: wstań! prawdzie służ...
Wszystko się ruszy, w krąg się rozszermierzy,
By matkę Polskę osłonić od burz.

Ramię pręż — Słabość krusz itd.

ROTA.

Nie rzucim ziemi skąd nasz ród,
Nie damy pogrześć mowy,
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep piastowy.

Nie damy by nas gnębił wróg!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Do krwi ostatniej kropli z żył
Bronić będziemy ducha,
Aż się rozpadnie w proch i pył
Krzyżacka zawierucha.

Twierdzą nam będzie każdy próg!
Tak nam dopomóż Bóg! — (bis)

Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz,
Ni dzieci nam germanił,
Orężny stanie hufiec nasz,
Duch będzie nam hetmanił!

Pójdziem, gdy zagrzmi złoty róg!
Tak nam dopomóż Bóg — (bis)

Nie damy miana Polski zgnieść
Nie pójdziem żywo w trumnę,
Na Polski imię, na jej cześć,
Podnosim czoła dumne

Odzyska ziemię dziadów wnuk
Tak nam dopomóż Bóg (bis)

ŚWIĘTA MIŁOŚCI...

Święta miłości kochanej Ojczyzny
Oto w twą służbę wchodzi hufiec nasz.
Od lat najmłodszych do późnej siwizny,
Pragniem przy tobie czujną trzymać straż.

Równajmy krok, — Wytężmy wzrok,
Czy się gdzie podstęp nie kryje.
Uderzmy w ton, — Silny jak dzwon,
Polska niech żyje, niech żyje!

PŁONIE OGNISKO:

Płonie ognisko i szumią knieje — drużynowy siadł wśród nas,
Opowiada starodawne dzieje — bohaterski wskrzesza czas.

O rycerstwie od kresowych stanic — o obrońcach naszych polskich granic;
A ponad nami wiatr szumi, wieje — i dębowy huczy las.

Już do odwrotu głos trąbki wzywa — Alarmują ze wszech stron,
Staje wiara w ordynku szczęśliwa — Serca biją w zgodny ton.
Każda twarz się uniesiem płoni — Każdy laskę krzepko dzierży w dłoni,
A z młodzieńczej się piersi wyrywa — Pieśń potężna — pieśń jak dzwon.

HISTORIA SKAUTINGU.

(daty)

Dziesięciolecie zawarte pomiędzy r. 1880 a 1890

Ernest Thompson Seton i Daniel Carter Beard stosują metody podobne do metod skautingu wśród młodzieży w Ameryce. Jednocześnie Robert Baden-Powell stosuje elementy skautingu wśród młodych żołnierzy angielskich. Elementami skautowania Baden-Powellowskiego są wywiady, tropienie, podchodzenie i życie obozowe — używane jako środki wychowawcze.

1899 — Baden-Powell wydaje «Aids to scouting» — «Wskazówki do skautowania» jako podręcznik wojskowy. Podręcznik ten zostaje rozchwytany przez młodzież zorganizowaną w t. zw. «Brygadach chłopców».

Uczeń i podkomendny Powella — Edward Cecil, tworzy w tym samym czasie w Maifeking (czyt. Mejfking) oddział skautów — chłopców do służby łączności i wywiadowczej.

1902 — Amerykanin Seton zakłada «pierwszy szczep» «Indian leśnych».

1904 — Seton wydaje obszerny podręcznik skautowania, przeznaczony dla tych właśnie «Indian leśnych».

1907 — Robert Baden-Powell organizuje pierwszy obóz skautowy na wyspie Brownsea (czyt. Braunsi).

1908 – Ukazuje się «Scouting for Boys».

1909 – W Anglii odbywa się pierwszy zlot skautowy. (1000 uczestników).

1912 – Ukazuje się pierwszy żeński podręcznik skautowy.

1913 – Utworzona zostaje organizacja «wilcząt».- Jamboree w Birmingham (Anglia) przy 30.000 uczestników, – w czym reprezentacja polska. – Zorganizowano pierwszą wielką wystawę skautową. – Baden-Powell nadaje Andrzejowi Małkowskiemu odznakę «za zasługę».

1920 – I Zlot Międzynarodowy w Londynie. I Konferencja Międzynarodowa i założenie Międzynarodowego Biura Skautowego, (Londyn).

1921 – Założenie światowego kwartalnika skautowego «Jamboree».

1922 – II Konferencja Międzynarodowa w Paryżu. – W Pradze (Czechosłowacja) powstaje Biuro Skautów Słowiańskich.

1924 – Międzynarodowa Konferencja Skautek pod Nowym Yorkiem. – II «Jamboree» w Kopenhadze. III Konferencja Międzynarodowa w Kopenhadze.

1926 – W Kandersteg (Szwajcaria) IV. Międzynarodowa Konferencja Skautowa.

1929 – III «Jamboree» w Arrove Park k. Birkenhead (Anglia) przy 56.000 uczestników. Tamże V Konferencja Skautowa.

1931 – VI Międzynarodowa Konferencja Skautowa w Badenie (Austria) k. Wiednia. – Zlot Roversów (starszych skautów) w Kandersteg w Szwajcarii.

1933 – IV «Jamboree» w Gödöllö k. Budapesztu (Węgry) i tamże VII-ma Konferencja Międzynarodowa, na której po raz pierwszy w dziejach wchodzi do Światowego Komitetu Skautowego Polak: dh. dr Tadeusz Strumiłło.

1935 – VIII-ma Międzynarodowa Konferencja Skautowa w Stockholmie (Szwecja), na której dh. Strumiłło ponownie wybrany do Komitetu Międzynarodowego. – II-gi Zlot Roversów pod Stockholmem.

1937 – V-te «Jamboree» i IX-ta Konferencja Skautowa w Vogelzang, (Holandia).

DATY Z HISTORII ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO.

1909 – Pierwsze wiadomości o powstaniu skautingu docierają do Polski (Naganowski, w «Słowie Polskim»).

1910 – Andrzej Małkowski tłumaczy «Scouting for boys» Baden-Powell'a na język polski.

1911 – A. Małkowski i Jerzy Grodyński zapoznają społeczeństwo polskie na kursie skautowym «Sokoła», z ideologią skautingu i razem z Olgą Drahonowską zakładają pierwsze trzy drużyny skautowe we Lwowie. – W lipcu ukazuje się pierwsza polska książka skautowa pt. «Skauting jako system wychowania młodzieży». W październiku ukazuje się pierwsze polskie czasopismo skautowe pt. «Skaut». W listopadzie powstaje pierwsza redakcja prawa (9 pkt.) i przyrzeczenia skautowego (3 pkt.). – Powstaje Naczelnictwo Skautowe we Lwowie. – Wychodzi pierwszy regulamin stopni. – Następuje żywiołowy rozwój ruchu skautowego w Małopolsce, na Śląsku Cieszyńskim, a później i w Poznańskim oraz Królewstwie.

1912 – Zjazd drużynowych i plutonowych we Lwowie; – kurs skautowy w Skolem i pierwsza żeńska kolonia skautowa w Kossowie. – We wrześniu ukazuje się druga redakcja prawa skautowego.

1913 – 2-gi zjazd drużynowych i plutonowych we Lwowie, – Zlot «Sokołów» i udział w nim 1100 skautów (Lwów). – 53 skautów bierze udział w ogólno-

światowym Jamboree w Birmingham (Anglia). — W sierpniu 3-ci kurs skautowy w Skolem. — Powstają polskie drużyny skautowe w Moskwie, Kijowie, w Charkowie, na Syberii i Westfalii.

1914 — W marcu 3-cia redakcja prawa skautowego (10 pkt.). — W lecie trzy kursy skautowe w Skolem.

Wybuch Wojny Światowej wyrywa z szeregów harcerstwa większą część jego członków, którzy mimo młodego wieku (nawet 12 — 14 lat) chwycili za broń, by w ogniu walki wykuć wolność własnej Ojczyzny. Powoduje to gwałtowne zahamowanie pracy harcerskiej na okres omal że 4-ch najbl. lat. Tymczasem w szeregach wojskowych harcerze dokonują cudów bohaterstwa, walcząc zawsze tam, gdzie padały hasła «Waszej i naszej Wolności».

1915 — Zjazd instruktorów z terenów Rosji; we Lwowie i Małopolsce harcerstwo budzi się na nowo do życia.

1916 — I kurs instruktorski w Porębie Wielkiej. — Wszystkie polskie organizacje skautowe w Rosji łączą się w jedną organizacyjną całość.

1917 — Zjazd żeńskich drużyn skautowych we Lwowie. Warszawa ujmuje w harcowaniu prymat w swe ręce i lansuje termin «harcerz — harcerka». Następuje zlot drużyn okręgu warszawskiego. — W październiku aresztują Niemcy w Poznaniu wszystkich instruktorów harcerskich za udział w manifestacji Kościuszkowskiej. — Powstają pierwsze w Polsce gromady zuchowe.

1918 — Powstaje Biuro skautowe z zadaniem połączenia wszystkich polskich organizacji skautowych w jedną całość, co zostaje przeprowadzone na zjeździe skautowym w Lublinie. — Na zlocie skautów poznańskich policja niem. oświadcza zebranym harcerzom, że harcerstwo zostaje rozwiązane a władze niem. nakazują ks. Mauersbergerowi przeprowa-

dzenie akcji likwidującej istnienie harcerstwa; w odpowiedzi harcerstwo w całości przechodzi do konspiracji. — W Staszowie (Sandomierszczyzna) zorganizowano wielki kurs instruktorski. — Harcerstwo lwowskie składa krwawą daninę w walkach o Lwów i przyczynia się walnie do rozgromienia podjudzonej przez Austrię soldateski ukraińskiej.

28. XII. 1918. ginie na froncie pod Lwowem jeden z głównych organizatorów harcerstwa dh. Jerzy Grodyński.

Jednocześnie harcerze biorą czynny udział w rozbrajaniu Niemców w Poznaniu i Warszawie; a w powstaniu Wielkopolskim są jego głównym motorem.

1919 — 16. I. 1919. Andrzej Małkowski, twórca Harcerstwa Polskiego, ginie na okręcie, który natknął się na minę w pobliżu Odessy.

I, II i III Zjazd utworzonej w Lublinie Naczelnej Rady Harcerskiej. — Zlot drużyn wielkopolskich w Wierzenicy. — Czwarta redakcja Prawa Harcerskiego. — Harcerstwo nawiązuje łączność z ogólno-światowym Skautingiem, a w szczególności z Kwaterą gen. Roberta Baden-Powell'a.

1920 — IV-ty Zjazd N. R. H. — Powstaje przewodnictwo Z. H. P. — Organizuje się harcerstwo na Górnym i Dolnym Śląsku. Przy Naczelnictwie w Warszawie powstaje wydział plebiscytowo-organizacyjny dla spraw Śląska. W II-gim Powstaniu Śląskim, harcerstwo mimo, że jest w początkowym stadium organizacyjnym, bierze znaczny i czynny udział w bojach, wywiadzie i niesieniu pomocy powstańcom śląskim. — W listopadzie pierwszy Zlot Harcerstwa Śląskiego w Bytomiu. — Pierwszy Walny Zjazd Z. H. P.

1921 — Czynna pomoc harcerstwa w akcji głosowania

plebiscytu śląskiego. III-cie Powstanie Śląskie, na które Naczelnictwo przesyła znaczną pomoc materiałową; harcerze śląscy wespół z licznymi ochotnikami - harcerzami z pozostałych terenów Polski, walczą niezwykle bohatersko w szeregach powstańczych (Góra św. Anny na Dolnym Śląsku). Prócz tego harcerstwo silnie współpracowało z władzami polskimi w okręgach plebiscytowych Warmii i Prus Wschodnich. — We Lwowie odbywa się ogólnopolski zlot z okazji X-ciolecia istnienia Z. H. P. — Następuje II-gi Walny Zjazd Z. H. P. we Lwowie.

1922 — Na zjeździe w Pradze (Czechosłowacja) utworzono z inicjatywy Czechów i Polaków Biuro Skautów Słowiańskich z początkowym m. p. w Polsce.

1923 — III-ci Walny Zjazd Z. H. P. — Wzmożona akcja szkolenia instruktorów i starszyzny harcerskiej. Rozwój harcerstwa polskiego za granicą.

1924 — 160 harcerzy polskich bierze udział w II-gim Jamboree w Kopenhadze (Danii) i zajmuje V-te miejsce. Instruktorzy biorą udział w III-ciej Międzynarodowej Konferencji Skautowej w Kopenhadze. — 16-cie harcerek z dh-ną Małkowską Olgą na czele, bierze udział w zlocie Skautek i III-ciej Międzynarodowej Konferencji Instruktorek Skautowych w Foxley (Anglia).

1925 — V-ty Walny Zjazd Z. H. P. i utworzenie Harcerskiego Kodeksu Honorowego we Lwowie. — Zawody Związkowe w Nadkolu nad Liwcem. — Otwarcie żeńskiej szkoły Instruktorskiej w Sromowcach Wyżnich (Pieniny). — Konferencja instruktorska w Łodzi.

1926 — VI-ty Walny Zjazd w Krakowie i dwie konferencje instr. w Sromowcach Wyż. — IV-ta Międzynarodowa Konferencja Skautowa w Kandersteg (Szwajcaria).

1927 — Dh Stanisław Gibess, współpracownik A. Małkowskiego i zasłużony działacz harcerski, umiera. — VII-my Walny Zjazd w Warszawie. — III-cia Konferencja Starszyzny Harcerskiej w Łękawie. — Harcerski Jacht «Rybitwa» i 12-stu harcerzy bierze udział w zlocie Skautów Morskich w Kopenhadze.

1928 — Rząd Polski nadaje twórcy skautingu gen. sir Baden-Powell'owi Odznakę Krzyża Komandorskiego z gwiazdą orderu «Polonia Restituta». — VIII-my Walny Zjazd Z. H. P. w Łodzi. — II-gi zlot harcerek w Rybienku n Bugiem. — IV-ty Zjazd Starszego Harcerstwa. — Na Zlocie Skautów Łotewskich reprezentacja Polska zajmuje II-gie miejsce.

1929 — II-gi Zlot Narodowy w Poznaniu i stoisko harcerskie na P. W. K. — 500 harcerzy bierze udział w III-cim Jamboree w Arrove Park k. Birkenhaed (Anglia). Tamże instruktorzy polscy biorą udział w V-tej Międzynarodowej Konferencji Skautowej. — IX-ty Walny Zjazd w Warszawie.

1930 — X-ty Walny Zjazd w Warszawie. — Zlot Chorągwi Śląskiej. — Konferencja Starszoharcerska w Buczu i zlot Starszyzny harcerek. — V-ty Zjazd Starszoharcerski w Kiełpinach.

1931 — XI-ty Walny Zjazd w Krakowie. — Harcerze Polscy biorą udział w zlocie Skautów Słowiańskich w Pradze (Czechosłowacja), oraz w zlocie Rovers'ów (Starszych Skautów) w Kandersteg (Szwajcaria), zaś instruktorzy polscy w Międzynarodowej Konferencji Skautowej w Badenie, oraz w Konferencji Słowiańskiej.

1932 — XII-ty Walny Zjazd w Warszawie. — Międzynarodowy Zlot Skautów Wodnych w Garczynie (Polska). — VII-ma światowa żeńska Konferencja Skautowa na Buczu. — VI-ty Zjazd Starszego Harcerstwa w Garczynie. — Reprezentacje Harcerstwa Polskiego

biorą udział w zlotach narodowych w Rumunii, w Estonii i w Jugosławii.

1933 – Złaz Starszoharcerski w Starej Miłośnie pod Warszawą. – XIII-ty Walny Zjazd w Katowicach. – IV-te Jamboree w Gödölle (Węgry) – tamże VII-ma Międzynarodowa Konf. Skautowa. – Otwarcie Szkoły Zuchowej w Nierodzimiu. – Konferencja harcmistrzów na Buczu.

1934 – XIV-ty Walny Zjazd w Wilnie i zatwierdzenie Statutu Z. H. P. – Zlot Harcerstwa Polskiego z Zagranicy w Warszawie. – Zlot Starszoharcerski w Żabiem. – VIII-ma Międzynarodowa Konferencja Skautek w Adelboden (Szwajcaria). – Polacy biorą udział w zlotach łotewskim i rumuńskim oraz udział w kursie zuchowym w Bremie. – IV-ta konferencja zuchowa w Nierodzimiu.

1935 – Jubileuszowy Zlot Narodowy Z. H. P. z udziałem zagranicznych delegacji w Spale. (25.000 uczestników).

W listopadzie umiera b. Nacz. Komendant Skautowy: dh Dr Kazimierz Panek. – W Górkach pod Skoczowem organizuje się stały ośrodek kształceniowy starszyzny harcerskiej.

1936 – 8. IV. Rada Ministrów wydaje rozporządzenie mocą którego, Z. H. P. zostaje uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności i nadaje Z. H. P. nowy statut.

1937 – Jamboree (Holandia).

1939 – Twórca harcerstwa w Krakowie i współpracownik dha Małkowskiego dr Zygmunt Wyrobek, autor «Harcerza w polu» umiera.

Czasy II-giej Wojny Światowej są już w opracowaniu historycznym. Harcerstwo Polskie ani przez jeden moment nie przerwało swej działalności, znacząc przez cały okres

… młodych życ swe tropy harcerskiego patriotyzmu.

Cześć tym wszystkim Druhnom i Druhom, którzy w ciężkich dla naszej Ojczyzny chwilach swymi czynami zaprzeczyli wszelkim insynuacjom niemieckim i ani przez jedną chwilę nie wahali się odejść na Wieczną Wartę.

WŁADZE I PODZIAŁ TERYTORIALNY Z. H. P.

Naczelną władzę ustawodawczą sprawuje Walny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego. Normalny Walny Zjazd Związku zbiera się co trzy lata, w pierwszej połowie roku. Prócz tego Naczelnictwo Związku może zwołać Nadzwyczajny Walny Zjazd Związku, z własnej inicjatywy, na żądanie Komisji Rewizyjnej Związku, Naczelnej Rady Harcerskiej, lub 100 harcmistrzów.

Władzę ustawodawczo - wykonawczą i moc zatwierdzania uchwał Walnego Zjazdu, posiada stale działająca Naczelna Rada Harcerska, na czele której stoi Przewodniczący Z. H. P.

Przewodniczący Związku Harcerstwa Polskiego skupia w swym ręku wszystkie funkcje kierownicze oraz jest reprezentantem Związku na zewnątrz.

Najwyższą Władzą Wykonawczą Związku jest Naczelnictwo Z. H. P., którego przełożonym jest Przewodniczący Z. H. P.

Pracą organizacji harcerzy kieruje Naczelnik Harcerzy, zaś pracą organizacji harcerek — Naczelniczka Harcerek. Za całość prac Związku są oni odpowiedzialni przed Naczelnictwem i Przewodniczącym Z. H. P.

Nad gospodarką finansową Związku sprawuje kontrolę Komisja Rewizyjna Związku. Prócz władz wyż. wym. istnieje Naczelny Sąd Harcerski, skupiający w swym ręku najwyższą władzę sądową w Związku.

Terytorium działalności Związku Harcerstwa Polskiego jest Państwo Polskie w jego faktycznych granicach, Tery-

torium działalności Związku podzielone jest na okręgi, te zaś na obwody.

Okręgi odpowiadają województwom, zaś zespół czynnych członków Z. H. P-u danego województwa, organizacyjnie ujęty jest w Chorągiew, na czele której, stoi Komendant i Komendantka Chorągwi.

Obwody — .odpowiadające powiatom, są terytorium działalności Hufców, na czele których, stoją: Komendant i Komendantka Hufca.

Hufce dzielą się na drużyny, te zaś na zastępy.

Poniżej wpisz ołówkiem:
ew. tytuł, dalej nazwisko, imię i stopień, oraz adres przełożonego.

Przewodniczący Z. H. P.: ....

....

Naczelnik (czka) Harcerzy (rek): ....

....

Komendant (tka) Chorągwi: ....

....

Komendant (tka) Hufca: ....

....

Drużynowy (a): ....

....

Przyboczny (a): ....

....

ew. plutonowy (a): ....

....

zastępowy (a): ....

....

CO TO JEST DROGA SŁUŻBOWA?

W harcerstwie istnieją pewne uzależnienia jednych członków od drugich, które to uzależnienia regulują i normują wzajemne współżycie i porządek organizacyjny. W ścisłym z tym związku stoją pojęcia: starszego i młodszego, oraz przełożonego i podwładnego.

Otóż starszymi w przeciwieństwie do młodszych, a w odróżnieniu od przełożonych nazywamy wszystkich tych, którzy posiadają wyższy stopień lub funkcję (a także i ilość lat służby) od młodszego. Przełożonym natomiast, dla podwładnego jest ten, któremu podwładny faktycznie, — a więc po stwierdzeniu tego rozkazem najbliższej jednostki nadrzędnej zarówno dla podwładnego jak i najbliższego przełożonego, — oraz bezpośrednio lub pośrednio podlega. Siłą rzeczy przełożony jest zawsze dla podwładnego starszym. Rozróżniamy przełożonego bezpośredniego, którym jest przełożony najbliższy (np. dla szeregowego zastępowy), oraz przełożonych pośrednich, którymi są wszyscy przełożeni najbliższego przełożonego (a więc: dla szeregowego drużynowy, hufcowy, Komendant Chorągwi, Naczelnik Harcerzy). Stosunek podwładnego do wszystkich przełożonych nazywamy stosunkiem służbowym.

W życiu organizacyjnym, ten właśnie stosunek służbowy reguluje wszystkie przejawy zbiorowego życia organizacyjnego. Wszelka inicjatywa prywatna, osobista, podlega t. zw. d r o d z e s ł u ż b o w e j.

Na przykład chcemy złożyć meldunek (raport) prośbę czy też zażalenie, które uważamy za tak ważne, że powinno ono dotrzeć do rąk władzy nadrzędnej (przełożonego pośredniego), albo też do świadomości innej jednostki organizacyjnej. Nie wolno nam tego robić wprost.

Gdy, powiedzmy, chcę poprosić Komendanta Chorągwi o subwencję na wędrowny obóz mojego zastępu, to prośbę taką muszę złożyć na ręce drużynowego. Ten jeżeli nie znajdzie innego wyjścia, zaopiniuje odpowied-

nio daną prośbę i prześle ją swemu hufcowemu a ten dopiero po zaopiniowaniu z kolei prześle ją dopiero Komendantowi Chorągwi. Albo np. otrzymuję od hufcowego rozkaz wykonania pewnej akcji, wykonuję ją i chcę złożyć meldunek o wykonaniu; taki meldunek składam zowu na ręce z-powego. ten przesyła go drużynowemu a ten zaś dopiero hufcowemu. To się nazywa: zachowanie drogi służbowej. Wszystkie te czynności mają na celu: a) powiadomienie wszystkich kolejnych przełożonych o moich zamierzeniach czy czynnościach; i b) nie dopuszczają do tego, by np: na ręce Komendanta Chorągwi dochodziły sprawy zbyt błache, którebу mu zajęły czas, podczas gdy mogą być one załatwione przez niższych przełożonych. Dlatego droga służbowa zachowana być musi. Odstępstwa od tego stanu rzeczy są tylko wtedy tolerowane, gdy są dokonane albo na specjalny rozkaz wyższego przełożonego, albo w wyjątkowych okolicznościach, gdy nie ma rzeczywiście na to czasu lub możliwości by drogę służbową zachować.

Trochę więcej jest skomplikowana sprawa z zażaleniami. Np. zostałeś obrażony przez harcerza z innej drużyny. Zgłaszasz się wtedy u drużynowego (przy raporcie) i meldujesz dany wypadek. Drużynowy składa odpowiedni meldunek o tym hufcowemu, a dopiero ten pociąga do odpowiedzialności drużynowego i harcerza obcej drużyny, który cię obraził. W żadnym wypadku nie należy meldować o takich zajściach wprost przełożonemu sprawcy zajścia, tylko należy drogą służbową spowodować powiadomienie o przyczynach zażalenia najbliższego wspólnego przełożonego.

W wypadku, gdybym czuł żal do swego przełożonego (co się zresztą w harcerstwie bardzo rzadko zdarza) wolno mi wezwawszy odpowiednich świadków oraz jednego ze starszych w drużynie na opiekuna sprawy, po powiadomieniu tego przełożonego, do którego czuję żal, zgłosić się u najbliższego wspólnego naszego przełożonego. Np: czuję żal do swego zastępowego; proszę innego za-

stępowego o opiekuństwo tej sprawy, zawiadamiam swego zastępowego o tym, że na skutek takich i takich wypadków zgłaszam się do raportu drużynowego z zażaleniem i żądaniem rekompensaty czy zadośćuczynienia i przy najbliższym raporcie drużyny, żalę się przed naszym wspólnym przełożonym tj drużynowym. Starszemu nie wolno odmówić opiekuństwa sprawy i musi jej bronić przy najlepszej swej wierze i intencji. Przy zażaleniach jednak trzeba pamiętać o tym, że można być za niewłaściwe zażalenia, surowo ukaranym.

W wypadkach ważniejszych sprawa może być przekazana Okręgowemu Sądowi Harcerskiemu, a nawet i Naczelnemu Sądowi Harcerskiemu.

STOPNIE I FUNKCJE HARCERSKIE.

W harcerstwie jak i w większości organizacji społecznych rozróżniamy stopnie i funkcje.

Zespół, przez odpowiednie egzaminacyjne komisje organizacyjne, sprawdzonych umiejętności i wiadomości danego członka organizacji, pozwala mu uzyskać taki czy też inny stopień.

W harcerstwie odróżniamy następujące stopnie:

Stopnie młodzieży harcerskiej.

Młodzież męska:

kandydat — nie nosi żadnych odznak na mundurze.

III stopień — młodzik (po przyrzeczeniu) nosi zwykły krzyż oksydowany na szerokość trzech palców ponad lewą kieszenią bluzy mundurowej.

II stopień — wywiadowca: na krzyżu posiada nabitą srebrną lilijkę.

I stopień — ćwik: na krzyż nabija złotą lilijkę.

Harcerz Orli (H.O.) — nabija prócz złotej lilijki i złote kółko na krzyż.

Harcerz Rzeczypospolitej (H. R) — prócz złotych: lilijki i kółka, nosi nabity złoty wianek na krzyżu.

Młodzież żeńska:

ochotniczka — nosi przed przyrzeczeniem lilijkę, a po przyrzeczeniu krzyż jak młodzież męska.

przewodniczka — posiada na krzyżu nabitą srebrną lilijkę.

samarytanka — ma na krzyżu nabitą złotą lilijkę.

wędrowniczka — prócz lilijki ma r złote kółko nabite na krzyż.

Stopnie instruktorskie

Harcerze:

odharcmistrz: nosi zieloną podkładkę pod krzyżem, zieloną lilję andegaweńską na lewym rękawie w miejsce herbu, oraz zielony krawat.

arcmistrz: jak podharcmistrz, tylko podkładka i lilja czerwone.

ziałacz harcerski: jak podharcmistrz, tylko podkładka i lilja brązowe.

Harcerki:

rużynowa: — (po próbie) nosi pod krzyżem granatową podkładkę i granatowy krawat, natomiast lilji na rękawie nie nosi.

Podharcmistrzyni, harcmistrzyni i działaczka harcerka noszą podkładki jak i harcerze, krawaty koloru podładek, lilji na rękawach nie noszą.

Wykonywane w danej chwili czynności, upoważniają łonka naszej organizacji, po mianowaniu go rozkazem vierzchniej i jemu najbliższej jednostki organizacyjnej ı określone stanowisko, do noszenia pewnych odznak nkcyjnych. I tak:

eregowy -a): nosi sznur szary,

stępowy (-a): nosi sznur brązowy,

zyboczny (-a): lub plutonowy (-a): nosi sznur zielony.

użynowy (-a): nosi sznur granatowy,

fcowy (-a): nosi sznur srebrny. Wszyscy wyż. wym. noszą sznur funkcyjny z ramienia obejmujący ramię jednym

zwojem, skupiony z przodu suwakiem, zaś końce sznura są zespolone i wpuszczczone do lewej kieszeni munduru harcerskiego.

Członek Komendy Hufca nosi sznur srebrny ze szyi,
Komendant Chorągwi nosi sznur złoty z ramienia
Zastępca Komendanta Chorągwi nosi sznur złoty z ramienia na sposób szeregowego.
Członkowie Komendy Chor. noszą sznur złoty ze szyji,
Naczelnik Gł. Kwatery nosi sznur skórzany z ramienia,
Członkowie Gł. Kwatery noszą sznur skórzany ze szyji,
Przewodniczący Z. H. P. nosi sznur biały z ramienia,
Zastępcy Przewodniczącego Z H. P. noszą sznur biały z ramienia na sposób szeregowego.

EKWIPUNEK WYCIECZKOWY.

Halo! Idziemy na wycieczkę! — Tak, no to klawo! A masz już ekwipunek na wykę? — Co? co to jest ten ekwi... ekwi... — No stękaj że: e-kwi-pu-nek? To jest wszystko to, co na wycieczkę musisz zabrać. Rozumiesz? — Hm. Nie bardzo... — Taką rozmowę nie trudno jest usłyszeć wśród młodych harcerzy... ale i tu nasz kalendarzyk śpieszy z pomocą.

Wśród wielu, wielu przygotowań przedwycieczkowych na ich czoło wybija się przygotowanie odpowiedniego ekwipunku wycieczkowego. Ekwipunek jest właściwie oporządzeniem harcerza (w odróżnieniu od umundurowania) czyli zespołem rzeczy jakie zabiera ze sobą harcerz, gdy ma żyć w warunkach polowych. W skład oporządzenia wchodzą przede wszystkim tornister, chlebak, łopatka-saperka, ew. toporek oraz cała moc drobiazgów zawartych wewnątrz tornistra (plecaka) czy też chlebaka. W wędrownictwie najpraktyczniejszym jest tornister, bowiem można go używać tak na dłuższe jak i na krótsze wycieczki. Od biedy wystarczy i plecak, tylko że wtedy kłopot z używaniem go na wycieczkach jedno lub dwudniowych, bo zazwyczaj jest on za duży.

Zaś mały plecak nie nadaje się na wycieczki wielodniowe. Sztywność tornistra powoduje nieosuwanie się jego zawartości, a zazwyczaj dobrze skonstruowane zapięcia tornistra, utrzymują jego zawartość prawie zawsze w takim położeniu, w jakim była ona w chwili zapakowania. Tych zalet plecak nie posiada. Tak tornister jak i plecak powinien posiadać 5 troków (pasków rzemiennych), z których 3-ma spinamy zrolowany koc, zaś 2 przeznaczamy na upięcie menażki. Każdy harcerz przechowuje w domu specjalnie na cele polowe przeznaczony koc, który oczywiście często trzepie oraz menażkę, którą magazynuje w domu zawsze otwartą (inaczej zatęchnie).

Zawartość tornistra:

na jednodniową wycieczkę:

1 płachta namiotowa przystosowana do zamiany na płaszcz deszczowy.

3 kołki namiotowe (tzw. śledzie)

Przybory do mycia (ręcznik, mydło, szczotka do rąk, do zębów, grzebień).

Niezbędnik (łyżka i widelec); nóż oczywiście ma każdy na pasie lub w kieszeni scyzoryk.

Sweter, Pumpy ew. długie spodnie.

Apteczka osobista lub opatrunek osobisty. Zapałki.

Na wielodniową wycieczkę:

Zestaw zawartości tornistra jak na wycieczkę jednodniową, plus 1 lub 2 zmiany bielizny. 1 zmiana stroju gimnastycznego. 1 lub 2 pary skarpet. 1 lub 2 pary pończoch. Przybory do czyszczenia (pasta, szczotki do obuwia, ubrania). Pyjama lub nocna koszula.

Przy pakowaniu tak tornistra jak i plecaka czy też chlebaka układamy rzeczy miękie od spodu, czyli najbliżej ciała. Na nie kładziemy rzeczy ciężkie i kanciaste, a dopiero na samym wierzchu rzeczy lekkie.

Znaczną część wyż. wym. zestawu będzie można zwłaszcza przy wycieczkach wielodniowych umieszczać

... w ten sposób miejsce w tornistrze, które można wykorzystać na żywność.

Chlebak sam powinien być zaopatrzony w taśmę nośną i dwie klamry wzgl. uchwyty na pas.

Mapnik powinien zawierać mapy trasy wycieczki, blok meldunkowy, kompas lub busolę, papier podręczny, ołówki: 1 chemiczny (atramentowy) i 1 zwykły rysunkowy.

Na pasie winien zasadniczo prócz chlebaka być zawieszony nóż fiński (nie bagnet wojskowy, czy szabla) oraz jeden z trzech następujących przedmiotów: łopatka-saperka, toporek, lub lina.

W spis powyższy nie jest wciągnięty sprzęt i przybory sportowe, potrzebne np. do wędrownictwa wodnego lub narciarskiego. wysokogórskiego i tp., które siłą rzeczy powiększą stan i ilość rzeczy jakie powinien posiadać każdy uczestnik takiej wycieczki.

Jeżeli chodzi o uzupełnienia mundurowe jakie przed każdą wycieczką powinny być dokonane, to warto wspomnieć, że obuwie musi być wygodne, dobrze dopasowane, silne i całe. Sprawdzić stan gwoździ na podeszwach, stan szwów, w razie braków należy je natychmiast uzupełnić.

U munduru posprawdzać stan guzików, czystość itp. braki pouzupełniać.

Poniżej podane mamy sposoby rolowania koca (dostosuj się do tego sposobu jaki jest używany w całej drużynie) oraz wygląd zewnętrzny spakowanego plecaka i tornistra.

„Koperta“.

Rys. 1 Ujmij koc za przeciwległe rogi (z kolegą) Rys. 2. Załóż węższe kąty koca do środka, pamiętając o tym, że górny bok jest późniejszą długością zrolowanego

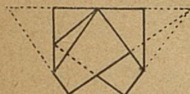
koca. Rys. 3. Przez założenie koca od góry, otrzymujesz kopertę, zaś gdy wrolujesz w nią resztę koca uzyskasz estetycznie wyglądającą rolkę.

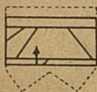
1

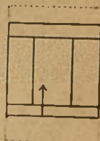
4

2

3

5

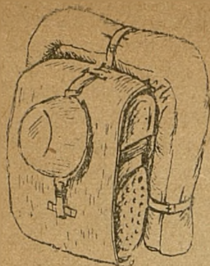

Koperta

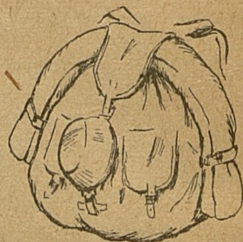
Rolka

Rys. 4. Sposób ten jest rzadziej używanym sposobem rolowania koca. Aby uzyskać typową rolkę, musimy założyć części w szerz rozłożonego koca do środka tak, aby górny odcinek powyżej na prawo podanej figury, mógł w przyszłości tworzyć długość rolki. Rys. 5. Następnie załóż koc od góry i od dołu, tak aby obstrzępione kraje koca nie wystawały nazewnątrz, a po tym możesz już normalnie rolować.

Tak mniej więcej powinien wyglądać dobrze i solidnie spakowany tornister.

Buty, których spody łatwo można zobaczyć nie są wsadzone do tego tornistra dla zabawki. Odgadnijcie w jakim celu je tam wsadzono.

A oto porządnie spakowany plecak.

ZASADY HIGIENY WYCIECZKOWANIA.

Gros wycieczek odbywamy w lecie wzgl. wczesną jesienią łub późną wiosną. W tych porach roku ubieramy się możliwie lekko — przyczym najodpowiedniejszym jest mundur harcerski, umożliwia on bowiem duży dostęp powietrza skórze.

Na nogi wdziewamy pończochy (upięte gumą pod kolanami) oraz wełniane skarpety, a dopiero na nie wygodne i mocne obuwie. Półbuty na wycieczkę przeprowadzaną zwłaszcza w terenie trudnym (ciężkim) są niewskazane. Tak samo i buty z cholewami. Natomiast posiadane trzewiki (sznurowane) podkuwamy gwoździmi, („hakami“) i podkówkami, a wierzch napuszczamy tłuszczem tak, by był miękki, elastyczny i podatny.

Stopy przed wyruszeniem na wycieczkę nacieramy łojem kozłowym wzgl. pudrujemy talkiem. Uchroni to nas przed oparzeniem nóg. Na głowę ubieramy furażerkę, która na wycieczkach jest praktyczniejsza od czapki.

Zimą ubieramy się na wycieczkę lekko, ale w ubranie ciepłe i dobre gatunkowo. Nie zapominamy o nausznikach, jak również o rękawiczkach i szaliku.

Ekwipunek zestawiamy starannie, odpowiednio do czasu trwania wycieczki (patrz wyżej), oraz dokładnie dopasowujemy go do ciała. (Podociągać pasy nośne, rzemienie, czy też troki). Żadna część ekwipunku nie może być luźno upięta; to może spowodować niepotrzebne otarcia, lub co gorsza, groźne nawet wypadki (np : przy spinaczce).

Przed deszczem ochroni nas w czasie marszu płachta namiotowa, która poza tym odda nam nieocenione usługi na biwaku.

Żywność dostosujemy gatunkowo również do czasu trwania wycieczki czy wędrówki. Przy jednodniowej wycieczce można nieprzebierać w środkach żywnościowych, natomiast na wycieczkę wielodniową należy ze sobą zabierać tylko takie wiktuały, które albo bardzo długo utrzymują świeżość, albo też wcale się nie psują. Tu będą wchodziły: ser szwajcarski, suchy ser owczy, sucha kiełbasa, wszelkiego rodzaju konserwy, słonina wędzona, kakao, kawa, mleko sproszkowane, zupy w kostkach, czekolada, cukier kostkowy, cukierki itp. Nie zapominamy też o pieniądzach na zakup świeżych wiktuałów jak mleko, chleb masło, owoce, jarzyny itp.

Samą trasę zamierzonego marszu musimy dokładnie przestudiować i to z mapą w ręce. Podzielimy ją sobie z góry na odcinki marszowe, dzienne i godzinne, których długość będzie dostosowana do wieku najmłodszego z uczestników i programu wycieczki. W czasie trwania marszu regulujemy jego tempo tak, by nawet najmłodszy z wycieczkowiczów pokonywał przestrzeń bez większego wysiłku. Po przejściu pierwszego kilometra (ok. 10—15 min.

marszu) przerywamy marsz na okres 15 min., przy czym czas ten poświęcamy na poprawienie umundurowania i oporządzenia. Następne przerwy marszowe staramy się stosować po przejściu każdych 4 km. (mniej więcej po każdych 50 min. marszu) i te będą trwały 10 min. W czasie takich przerw zdejmujemy przynajmniej plecaki czy tornistry i rozluźniamy na sobie pas, rozpinamy guziki munduru itp Plecaki wzgl. tornistry układamy spodem do góry aby przeschły. Następnie sami układamy się na ziemi (byle nie na mokrej) z nogami uniesionymi ku górze. Ogółem na marsz, zwłaszcza porą letnią, przeznaczamy chłodne pory dnia, a więc ranki i wieczory, a południe na odpoczynek.

Na czas sporządzenia i spożycia posiłków zatrzymujemy się na dłuższe odpoczynki. I tak: na drugie śniadanie (pierwsze spożywamy przed wyruszeniem na dzienną marszrutę) i podwieczorek przeznaczamy ok. 30 min. czasu, — na obiad 3—4 godz. czasu. Kolację spożywamy po zakończeniu dziennej marszruty. Należy dbać o to, by spożywane potrawy były: a) świeże, b) łatwostrawne i c) pożywne. Po spożyciu drugiego śniadania i podwieczorku odpoczywamy jeszcze 15 min. i dopiero po tym odpoczynku ruszamy w dalszą drogę. Po obiedzie odpoczynek winien trwać ok. 1 godz.

Na noc zatrzymujemy się na biwak (lub nocleg np. w schronisku). Biwak organizujemy i rozbijamy jeszcze za dnia (patrz rozdział następny) tak aby z nadejściem nocy wszystko już było gotowe do spoczynku. W samej organizacji biwaku musimy dbać o to, by teren biwaku był: a) suchy, b) zasłonięty od wiatru, c) położony w pobliżu wody.

W ciągu trwania wycieczek musimy zwracać szczególną uwagę na czystość osobistą zarówno swoją jak i kolegów. A więc: myjemy się przynajmniej dwa razy dziennie, zęby i nogi koniecznie dwa razy dziennie, przed każdym posiłkiem kontrolujemy czystość rąk, narzędzi i naczyń, przy pomocy których spożywamy posiłki. Przed

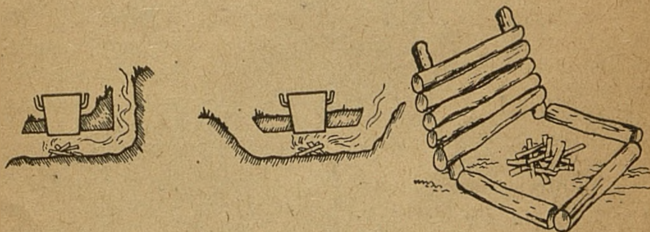
obiadem czas wolny wykorzystujemy na kąpiel (nie wolno kąpać się po obiedzie).

Każdego dnia rano i wieczór trzepiemy koce, czyścimy ubrania i buty. Przy dłuższych wycieczkach brudną bieliznę umieszczamy w specjalnych na ten cel przeznaczonych woreczkach. Wewnątrz tornistra czy też plecaka, dbamy o to, by każda rzecz miała swoje miejsce, — by zwłaszcza prowianty nie były pomieszane z przyborami wzgl. odzieżą. Tak samo i czyste części garderoby powinny być oddzielone od przyborów (bliżej patrz: Ekwipunek wycieczkowy).

PIONIERKA NA WĘDRÓWCE.

Łatwiejsze typy kuchni wycieczkowych. Stosujemy je na krótszych postojach. Czas trwania budowy ok. 3-ch minut.

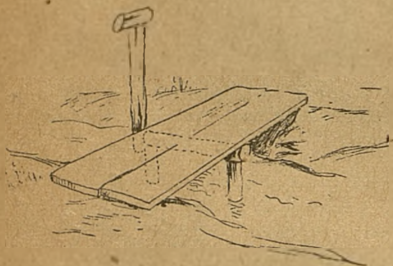
Typy kuchni wymagające dłuższego czasokresu budowy. Stosujemy je na postojach najmniej jednodniowych. Czas trwania budowy od 20-stu do 30-stu minut.

Tu biwakują harcerze! Sztandar o barwach narodowych i zamieszczony pod nim proporzec drużyny lub zastępu, odróżnia biwak harcerski od biwaku innych wycieczkowiczów.

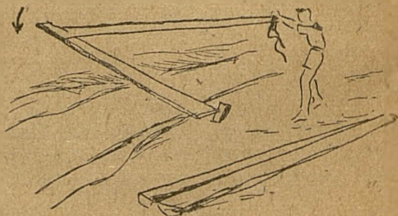
Szukasz sposobu wykonania dobrego uczynku?

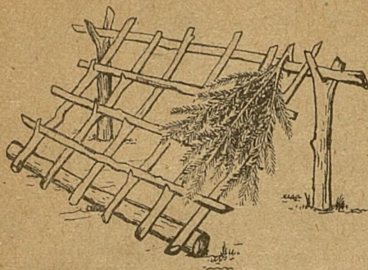
A przecież tak często, idąc ścieżką, napotykasz na płynący w poprzek niej potok.

Przeskoczyłeś? Wróć się! Postaraj się w najbliższej wiosce o materiał i wybuduj taką kładkę. Ci, którzy przyjdą po tobie, nie będą już musieli skakać.

A oto jeden z licznych zresztą sposobów przerzucania kładki.

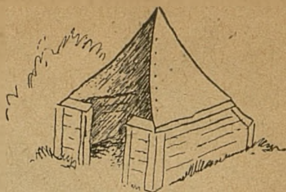
To nie sztuka spać na wycieczce pod przyniesionym ze sobą namiotem. Ale spać w wybudowanym przez siebie szałasie, przetrwać w nim bez zmoknięcia nocną burzę, to nie tylko sztuka ale i prawdziwa przyjemność. Oto dwa typy szałasów. Czas ich budowy ok. 40-stu — 45-ciu minut.

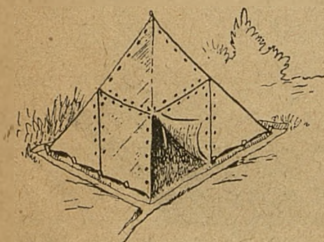
Oto namiocik zbudowany prowizorycznie, na wycieczce z dwu płacht typu zwanego „austriackim“. Zauważ brak masztu i użycie zamiast niego liny.

Ten sam namiot zbudowany na podwyższeniu z desek.

Budowa taka jest już trwałą i może być stosowana tylko na obozach stałych.

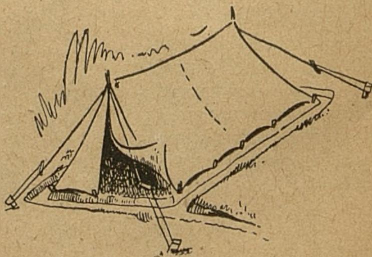

Obok mamy namiot, zbudowany z płacht typu „austriackiego". Płacht takich potrzeba na ten namiot osiem.

Namiot taki pomieści 8 do 9-ciu osób.

Tu znów mamy do czynienia ze zwykłym namiotem dwuspadowym. Jeżeli dłuższy bok takiego namiotu wynosi 2·50 m. a szerjego ok. 1·90 cm., to namiot taki pomieści nawet 3—5 osób.

WĘZŁY.

K l u c z k a znajduje najczęstsze zastosowanie przy zwijaniu większych pakunków; służy jako węzeł początkowy dla wielu innych węzłów,

Pętla w i ą z a n a znajduje liczne zastosowanie w życiu codziennym.

R y b a c k i używamy go do połączenia dwu lin o niejednakowej grubości. Najczęściej bywa stosowany przez rybaków, stąd jego nazwa.

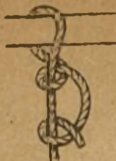
Tkacki używany głównie w tkactwie. Robotnice w tkalniach wiążą go z błyskawiczną szybkością, podczas gdy maszyna tkacka jest w ruchu. A ile czasu poświęcasz mu ty?.

Płaski, znajduje b. częste zastosowanie w życiu codziennym (np. przy pakowaniu paczek, wiązaniu sznurówek u obuwia itp.) Można się — wiążąc go — bardzo łatwo pomylić i zawiązać węzeł tzw. «babski». Rozpoznasz go po tym, że końce liny nie wychodzą razem z pod pętli.

Tatrzański średni zwany także sklepowym. Stosowany b. często w taternictwie. Przy ubezpieczeniu liną taternicy idący w środku obwiązują się takim węzłem.

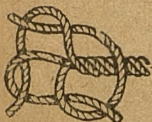
Tatrzański skrajny, zwany także pętlicą morską. Używany często w ratownictwie, żeglarstwie i taternictwie. — Posiądź umiejętność wiązania go przy pomocy jednej tylko ręki, bowiem tylko wtedy będzie ci (np.: w taternictwie) naprawdę przydatny.

Marynarski. Węzeł ten jest najprostszym sposobem przywiązania liny do pierścienia lub belki. Takim węzłem przywiązuje się również linę do wiadra. (Nazywa się go wtedy «wiadrowym»). Węzeł ten wytrzymuje b. znaczne ciężary.

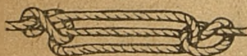
Więzienny zwany także ratowniczym. Można przy pomocy takiego węzła opuścić palące się mieszkanie, a znalazłszy się na dole linę zabrać ze sobą. Przydatny bardzo w trudnej spinaczce, oraz w grach.

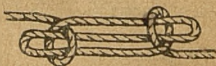
Zakończenie liny. Harcerze nigdy nie posługują się liną niezakonczoną. Oto najprostszy sposób trwałego zakończenia liny.

Ósemka pionierska. Bez sprawnej i szybkiej umiejętności wiązania tego węzła, nie wykonasz żadnej poważniejszej pracy pionierskiej. Posiądź sztukę wiązania go: w powietrzu i na przedmiotach, patrząc się i na ślepo.

Skrót I.

Skrót II.

Skrót I. i skrót II. Harcerz nigdy nie ucina liny, ale skraca ją sobie przy pomocy skrótów. Oto dwa sposoby wykonania skrótu.
Pierwszy z nich stosujemy wtedy, gdy na linie zawieszamy ciężary od czasu do czasu, a poza tym lina zwisa b. często luzem. Skrót ten nazywa się skrótem stałym. Drugi wtedy, gdy lina jest stale obciążona. Przy luźnym zwisie, zwłaszcza na wietrze rozwiązuje się. Jest to tak zwany skrót luźny.

ORIENTOWANIE SIĘ W TERENIE, A ORIENTOWANIE MAPY.

PRZY POMOCY KOMPASU. Znalazłeś się w terenie! Nie wiesz gdzie jesteś? Co robić? Jak się właściwie tu zorientować?

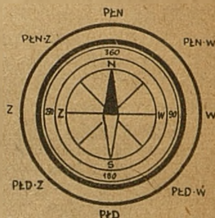
W kleszeni masz oczywiście kompas. Wiesz jak go użyć? Dno kompasu jest pokryte tak zw. różą wiatrów, zbudowaną na zasadniczym szkielecie, dwu krzyżujących się w środku kompasu prostych, z których pionowa oznaczona jest literami Płn (Północ) — Płd (Południe), a pozioma literami Z (Zachód) — W (Wschód). Kąty proste powstałe z przecięcia się tych dwu prostych, podzielone są jeszcze prostymi, których przeciwległe końce oznaczają kierunki pośrednie np.: PłnW (Północny Wschód), PłdZ (Południowy Zachód). W miejscu gdzie przecinają się ramiona róży wiatrów, osadzona jest niezwykle czułe ruchoma igła magnetyczna, której północna część, (część, która zwraca się stale w kierunku magnetycznego bieguna północnego), jest ubarwiona czarno. Południowa pozostaje biała. Całość ujęta jest w pudełko nakryte z wierzchu szkiełkiem.

Chcąc dokładnie wyznaczyć kierunki stron świata, musimy ustawić poziomo kompas i tak nim długo obracać, póki niezgramy mniej więcej igły magnetycznej z osią PN—PD. Piszemy «mniej więcej», bo musimy uwzględnić t. zw. deklinację.

Jak wiadomo biegun magnetyczny nie pokrywa się z biegunem geograficznym. Różnicę terenową zawartą pomiędzy tymi obydwoma biegunami nazywamy deklinacją magnetyczną. Oczywiście czarna część igły magnetycznej kompasu zwraca się nie w stronę bieguna geograficznego, ale w stronę bieguna magnetycznego, a tym samym wykazuje i deklinację magnetyczną. Deklinacja ta dla różnych szerokości geograficznych kuli ziemskiej jest różna. Dla Polski wynosi ona 1°3' (jeden stopień trzy minuty) na lewo od znaku PN.

Kompasy pochodzenia zagranicznego posiadają oznaczenia literami:

Północ — N, Południe — S,
Wschód — E lub O, Zachód — O lub W

Gdy nie posiadasz kompasu, możesz się łatwo orientowdć przy pomocy: samego słońca, słońca i zegarka, gwiazdy Polarnej i wreszcie przedmiotów terenowych.

ORIENTOWANIE SIĘ PRZY POMOCY SŁOŃCA.

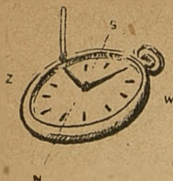
Sposób to mało dokładny i wymagający dużego wyrobienia i oczywiście samego słońca. Zwróć uwagę na tablicę poniżej. Pamiętaj jednak, że przy pomocy tego sposobu wyznaczysz strony świata w każdej porze roku, tylko o godz. 12-tej. W innych godzinach można tym sposobem łatwo oznaczyć strony świata na wiosnę i w jesieni. Zimą i latem sposobu tego można używać tylko o g. 12-tej.

o godz.	6-tej rano	— położenie słońca	wschód,
»	9-tej »	— » »	południowy wschód
»	12-tej w poł.	— » »	południe
»	15-tej popoł.	— » »	południowy zachód
»	18-tej wiecz.	— » »	zachód

Stań twarzą do słońca i mając w pamięci różę wiatrów kompasu, wyznacz kierunki stron świata.

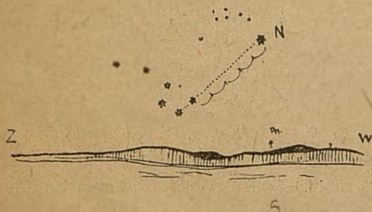
ORIENTOWANIE SIĘ PRZY POMOCY ZEGARKA I SŁOŃCA.

Przy zachowaniu poziomu zegarka, skieruj małą wskazówkę zegarka na słońce, (w dokładnym skierowaniu pomoże ci cień zapałki umieszczonej na końcu małej wskazówki, który właśnie dokładnie ją pokryje. Kąt zawarty między małą wskazówką a prostą, którąby łączyła środek zegarka z godziną 12-tą, podziel na pół, a linia ta wytyczy ci kierunek południowy. Pamiętając jak wygląda róża wiatrów na kompasie, łatwo wytyczysz pozostałe strony świata.

ORIENTOWANIE SIĘ W NOCY, (PRZY POMOCY GWIAZDY POLARNEJ).

Wyszukajcie na niebie układ gwiazd zwany Wielką Niedźwiedzicą, lub Wielkim Wozem.

Odległość zawartą między dwoma ostatnimi kołami, przedłużcie pięciokrotnie, a natraficie na końcową gwiazdę dyszla t. zw.: Małego Wozu (Małej Niedźwiedzicy), która jest właśnie szukaną Gwiazdą Polarną. Pod nią, prostopadle na linii horyzontu znajduje się Północ. Stańcie twarzą na wprost tego punktu (na horyzoncie), wyciągcie obie ręce w boki, a będziecie mieli po lewej ręce zachód, z tyłu południe, a po prawej wschód.

ORIENTOWANIE SIĘ PRZY POMOCY PRZEDMIOTÓW TERENOWYCH.

Gdy dzień czy noc są pochmurne i nie widać ani słońca ani gwiazd, a jednocześnie nie masz przy sobie kompasu czy busoli, to wtedy możesz się zorientować przy pomocy najrozmaitszych przedmiotów terenowych i to z dosyć dużym prawdopodobieństwem.

Gdy obserwujesz samotne stare drzewa (zwłaszcza iglaste) łatwo zauważysz, że są one zazwyczaj od strony północnej porośnięte mchem, zaś pędy ich są silniej rozwinięte od strony południowej, aniżeli od strony północnej.

Młode drzewa w większości są pochylone ku stronie południowo-wschodniej, a to skutkiem często u nas wiejących północno-zachodnich wiatrów.

Ścięty pień drzewa pokaże ci swój rdzeń znacznie zbliżony do kory od strony północnej.

Prezbiteria (miejsce gdzie znajduje się ołtarz) kościołów skierowane są zazwyczaj w stronę wschodnią. Czyli do kościołów wchodzisz zwykle od strony zachodniej (oczywiście głównym wejściem).

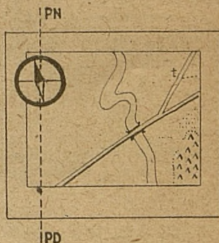
W górach północne stoki gór zachowują dłużej śnieg aniżeli południowe.

Śnieg taje szybciej na dachach domów od strony południowej aniżeli od strony północnej.

Zagłębienia terenowe, rowy, wykopy, nasypy itp. swymi nachyleniami skierowane ku południowi, dużo wcześniej pozbawiają się śniegu z tej właśnie strony, aniżeli płaszczyzny skierowane ku północy.

Stare dworki szlacheckie, nowoczesne osiedla robotnicze i przeważna część pensjonatów uzdrowiskowych jest budowana frontonami na t. zw.: «11-stą godzinę». Czyli że ich fronty (ściany z głównymi wejściami) skierowane są mniej więcej ku południowi. (Sposób mniej ścisły).

ORIENTOWANIE MAPY PRZY POMOCY KOMPASU (BUSOLI).

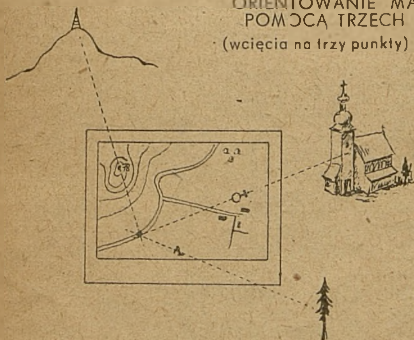

Linię kompasu PN — PD pokrywamy z krawędzią (lub linią równoległą do krawędzi) mapy; a następnie tak długo obracamy się z mapą i kompasem, póki ciemny koniec igły magnetycznej nie pokryje się — z uwzględnieniem deklinacji magnetycznej — z północą (na kompasie z literami PN, wzgl. Płn.).

Gdy to uczynimy mapa jest zorientowana, tak co do stron świata, jak i co do terenu.

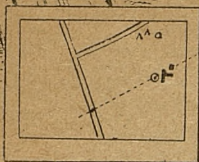
ORIENTOWANIE MAPY BEZ KOMPASU, ZA POMOCĄ TRZECH PUNKTÓW W TERENIE

(wcięcia na trzy punkty) oraz wyznaczenie swego mp.

Wybieramy w terenie widoczne trzy ważniejsze punkty terenowe i odszukawszy je na mapie, celujemy poprzez punkty na mapie na punkty w terenie, a przecięcie się powstałych z tąd prostych wyznacza nam dokładne nasze m. p.

Mapa jest oczywiście automatycznie zorientowana w stosunku do stron świata, jak i w stosunku do terenu. Można też wyznaczyć stanowisko własne za pomocą dwu punktów, sposób ten jest jednak mniej dokładnym ze względu na nieuniknioną i prawie zawsze występującą nieścisłość celowania. Stąd też przy pomocy dwu punktów wyznaczone nasze m. p., rzadko bywa dokładne.

Wyznaczanie własnego stanowiska (m.p.) przy pomocy drogi i jednego punktu w terenie (wcięcie w bok).

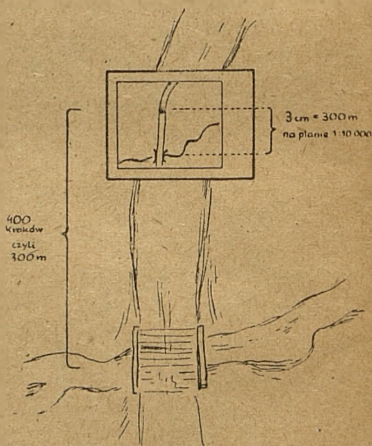
Gdy maszerujemy drogą i chcemy znaleźć na niej własne m. p., musimy obraz drogi na mapie pokryć dokładnie z kierunkiem drogi w terenie i wyszukawszy na mapie jakiś ściśle oznaczony punkt (np. komin fabr.) celować poprzez ten punkt na jego odpowiednik w terenie, a uzyskana w ten sposób prosta, w przecięciu się z obrazem drogi wyznaczy nam dokładnie na mapie miejce, w którym się znajdujemy. Sposób ten ma tą wadę, że stosować go można tylko na drodze, natomiast zaletą jego jest niezwykła łatwość wykonania. Należy jednak pamiętać, że obraz drogi na mapie należy jaknajściślej zgrać z drogą w terenie.

Wyznaczanie własnego stanowiska (m p.) przy pomocy dwu znanych punktów na drodze i zmierzeniu odległości pomiędzy nimi

(t. zw. wcięcie wstecz).

Od najbliższego wyraźnego punktu terenowego jaki, idąc drogą, przeszedłeś, odmierz krokami odległość, jaka cię w danym momencie od niego dzieli. Kroki zamień na metry (krok pojedyczy — 75 cm, krok podwójny — 1·5 m.). Metry przenieś uwzględniając podziałkę, na mapę, a znajdziesz na niej punkt będący dokładnym odzwierciedleniem twego m. p. w terenie.

Sposób ten nie zorientuje ci jednak jednocześnie mapy, tak że np. nie będziesz mógł dokładnie oznaczyć położenia na mapie rozsypanych w terenie twoich kolegów (w tyralierce, czy też w roju).

ZNAKI KONWENCJONALNE MAPY 1:100.000

Znak	Objaśnienie
	Kolej wielotorowa
	Kolej jednotorowa
	Kolej wąskotorowa
	Kolejka gosp. lub tramwaj
	Kolejka linowa
	Szosa I-szej klasy
	Szosa II-ej klasy
	Trakt lub droga wzmoc.
	Droga wiejska
	Droga gospodarcza
	Ścieżka dla jeźdźców
	Ścieżka dla pieszych
	Droga zimowa
	Granica państwa
	Granica województwa
	Kościół z 2 wieżami (kropka w środku oznacza że kościół jest z dala widoczny)
	Kościół z jedną wieżą (z daleka widoczny)
	Świątynia niechrześcijan.
	Kaplica
t	Krzyż lub figura religijna
	Cmentarz chrześcijański
	Cmentarz niechrześcijański
	Grób odosobniony
	Pomnik
1939	Pobojowisko
R R	Ruiny
W	Wieża
	Komin fabryczny
	Młyn wodny
	Wiatrak
	Turbina wietrzna
S	Studnia zwykła i z żórawiem
	Szyb górniczy
	Kopalnia czynna i nieczynna
	Szyb naftowy
Gaz.	Zbiornik gazu
Sm	Smolarnia, terpentyniarnia
Km	Kamieniołom
Żw	Dół żwirowy

	jaskinia, grota
Ndl	Nadleśnictwo
L	Leśnictwo
G	Gajówka
K	Karczma
Schr	Schronisko zagospodarowane
Schr	Schronisko niezagospodarowane
	Szałas pasterski
	Lotnisko
	Maszt antenowy
El.	Elektrownia
Tr	Linia wys. napięcia i transformator
	Poczta
	Telegraf
	Telefon
	Drzewa z daleka widoczne
	Grobla
	Wały ochronne
	Stare szańce, kopce
	Wał ziemny jako ogrodzenie
△ 172,7	Punkt trygonometryczny
. 141	Punkt topograficzny (kota)
W	Siedziba województwa
St	Siedziba starostwa
Ochr	Przedmioty podlegające ochronie
	Las iglasty i dukty
	Las liściasty
	Las mieszany
	Zarośla iglaste i liściaste
	Nieużytki i pastwiska
	Łąki
	Bagna, błota, trzęsawiska
	Grunty podmokłe i torfowiska
	Piaski
	Plantacje chmielu i winnice

ALFABET MORSE'GO WG GRUP CWICZEBNYCH.

I gr.	II gr.	III gr.
e .	t –	a . –
i . .	n – –	u . . –
s . . .	o – – –	v . . . –
h	ch – – – –	4 . . . . –
5	0 (zero) – – – – –	

IV gr.	V gr:	VI gr
h – .	q – – .	c – . – .
d – . .	w . – –	r . – .
b – . . .	p . – – .	l . – . .
6 –	x – . . –	f . . – .

VII gr.	VIII gr.	IX gr.
y – . – –	1 . – – – –	ż – – . .
k – . –	i . – – –	7 – – . . .
2 . . – – –	g – – – – .	8 – – – . .
3 . . . – –		

Alfabetem Morse'go możemy sygnalizować przy pomocy:
- a) tarcz lub chorągiewek
- b) światła
- c) dymu
- e) gwizdka lub trąbki

Również i w technice sygnalizacyjno-komunikacyjnej znajduje ten alfabet szerokie zastosowanie, że wspomnimy tylko aparat telegraficzny, oraz brzęczykowe części polowego aparatu telefonicznego.

ZASADY SYGNALIZACJI.

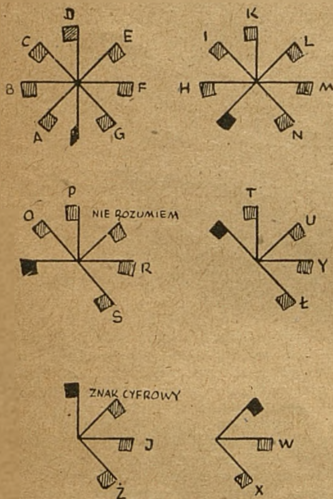
Celem przesłania i odebrania depeszy organizujemy dwie stacje nadawczo-odbiorcze. Sygnalizacyjna stacja nadawczo-odbiorcza składa się z a) Komendanta stacji, który jest zarazem pisarzem, b) sygnalisty, który nadaje depesze, c) obserwatora, który odczytuje znaki nadawane przez inną stację. Sprzęt takiego patrolu sygnalizacyjnego, to albo dwie małe chorągiewki sygn. o kolorach białym i czerwonym, albo dwie tarcze sygn. o wymiarach 40 razy 60 cm – albo 1 duża chorągiewka sygn. o wymiarach 75 na 100 cm., – dalej blok meldunkowy wzgl. fonogramiczny, oraz dla obserwatora zwłaszcza przy dużych odległościach: lornetka. Do sygnalizacji alfabetem Semafor'a używamy tylko dwu małych chorągiewek o wymiarze 38 na 50 cm.

Przy nadawaniu depeszy należy podać a) numer porz. depeszy, b) nazwę lub numer (szyfr) stacji przeznaczenia, następnie c) nazwę lub numer stacji nadawczej, e) czas nadania depeszy, a dopiero wtedy f) treść i podpis. W razie, gdy depesza miałaby być przekazana dalej niż do stacji przeznaczenia, należy przed treścią podać adres.

W wypadkach małej widoczności (mgła), dużych odległości jakie ma dana depesza przebyć, względnie trudności terenowych (teren nieprzejrzy-

sty), stosujemy tak zwany łańcuch sygnalizacyjny. Łańcuch taki rozpoczyna początkowa stacja nadawczo-odbiorcza, następnie poszczególne ogniwa łańcucha sygnalizacyjnego tworzą t. zw.: sygnalizacyjne pary łączników, przy czym w każdej parze jeden jest sygnalistą drugi obserwatorem i wreszcie łańcuch taki jest zakończony końcową stacją odbiorczo-nadawczą. Depesza jest przekazywana przez poszczególne pary w ten sposób, że obserwator głośno odczytując odebrane litery podaje je tym samym sygnaliście, który je natychmiast przesyła dalej.

ALFABET SEMAFOR'A
wyrażony t. zw. kołami ćwiczebnymi.

Alfabet ten jest głównie używany przez marynarzy wszystkich krajów, którzy posługują się nim z fantastyczną wprost szybkością, bo ok. 200 liter na minutę.

A jak szybko «piszesz» nim ty?

A czy w ogóle go odczytasz?

Podczas nauki zwróć uwagę: chorągiewka oznaczona na «kołach ćwicz.» czarno, pozostaje w danym układzie zawsze na tym samym miejscu; po każdej literze (początkowo) powracaj do postawy zasadniczej, którą jest skrzyżowanie obu chorągiewek na dole, przy większej wprawie możesz «pisać» literę za literą.

Skauci polscy a także wielu harcerzy z okresu międzywojennego używali w sygnalizacji chorągiewkami, tego alfabetu o wiele chętniej aniżeli alfabetu Morse'a. Nic dziwnego! Jest on o wiele prostszym, szybszym a co może najważniejsze nie wymaga tak dużego i niewygodnego sprzętu sygnalizacyjnego jak alfabet Morse'a.

Dziś nie należy dopuszczać do tego, by był on nie używany. To też trzeba się w nim bardzo pilnie ćwiczyć. Spróbuj tylko «pisać» nim w 1|3-ej szybkości «pisania» marynarza.

OCENIANIE ODLEGŁOŚCI (DŁUGOŚCI, WYSOKOŚCI, SZEROKOŚCI) CIĘŻARU I CZASU.

Tak w życiu codziennym, jak i w życiu harcerskim, polowym, umiejętność oceniania odległości, długości, wysokości, szerokości oraz ciężaru i czasu (szybkości) odgrywa ważną i niezmiernie przydatną rolę.

To też nie powinniśmy pomijać żadnej sposobności, w której moglibyśmy wyż. wspomniane umiejętności nabyć czy też pogłebić.

Ocena odległości zwłaszcza większych, bez pomocnych nam przyrządów mierniczych, należy do umiejętności trudnych i wymagających dużej wprawy.

W tym celu ćwicz się następująco:

Obierz sobie w terenie jakiś punkt i oceń odległość zawartą pomiędzy swym stanowiskiem a tym punktem. Następnie sprawdź ją przemierzając przestrzeń krokami. Pamiętaj, że jeden duży krok równa się 75 cm., a więc 2 kroki równają się 1,5 m.

Ćwiczenie to powtórz szereg razy w różnych porach roku i dnia a nawet nocy, na różnych odległościach, w różnych warunkach terenowych (a więc w terenie otwartym, pokrytym, pofałdowanym, równym itp.) i przy różnych warunkach atmosferycznych.

Wreszcie naucz się oceniać odległość przy pomocy lornetki polowej (z krzyżem).

Dla orientacji podajemy poniżej tabelę widoczności przy normalnych warunkach naświetleniowych:

na odległości:	widać:
15-stu do 18-stu klm.	wieże dużych kościołów, kompleksy zabudowań wsi, smugi lasów.
10 klm.	wieże ciśnień, wiatraki, samotnie stojące, duże drzewa.
5 klm.	linie wysokiego napięcia, linie kolei żelaznych, domy średniej wielkości, można odróżnić las liściasty od iglastego, silny dym z kominów,
2 klm.	można odróżnić pojedyncze drzewa, krzaki, okna w domach, słaby dym, linie telegraficzno-telefoniczną,
1,500 m.	obóz, w kolumnie wojskowej można rozpoznać rodzaj broni,
1,000 m.	w kolumnie maszerującej — ruch nóg w marszu, można policzyć czwórki, policzyć ilość koni, wozów,
700 m.	ruchy pojedyńczych ludzi, (ważne dla sygnalistów); w domach — ramy okien, cienie jakie rzuca dach,
500 m.	kontury ubrania i jego barwę, (odróżnisz kolor chust harcerskich),
200 m.	twarze,
100 m.	oczy, szczegóły ubioru jak kieszenie, klamrę pasa i t. p.

Przy ocenie odległości możemy się b. łatwo, ulegając t. zw. złudzeniu optycznemu, pomylić. To też weź pod uwagę, że

oceniamy za blisko:	oceniamy za daleko:
1. przy czystym, przejrzystym powietrzu i dobrym naświetleniu słonecznym,	1. przy złej przejrzystości np. mgła, las, zmierzch, świt, noc,
2. gdy punkt, do którego odległość oceniamy leży na jasnym tle,	2. gdy kontury przedmiotu terenowego są zatarte lub zlewają się z tłem,
3. na wodzie i śniegu, bo tworzą sobą zbyt jednostajną płaszczyznę,	3. w terenie płaskim, na ciemnym tle np. lasu,
4. gdy przestrzeń oceniana jest oświetlona słońcem znajdującym się poza nami,	4. gdy przedmiot, do którego oceniamy odległość, jest tylko w części widoczny,
5. gdy punkt, do którego oceniamy odległość, leży na stoku powyżej lub poniżej nas,	5. przy wietrznym i chmurnym dniu, gdy teren jest jasnymi i ciemnymi plamami naświetlony,
6. w terenie poprzecinanym, zakrytym lub pofałdowanym, gdy nie widzimy części przestrzeni w ocenianej odległości.	6. gdy oceniamy pod słońce,
	7. przy dżdżystej, deszczowej pogodzie.

Najłatwiej pojmiesz sztukę oceniania odległości przez dokładne poznanie i utwierdzenie sobie w pamięci (przez częste ćwiczenie) kilku jednostek miary, np. 1 m., 10 m., 50 m., 100 m., 200 m., 500 m. i 1 klm.

Pamiętaj, że w perspektywie, zwłaszcza przy dużych odległościach jednostki te zmniejszają się. Wyczuwania tego zjawiska także się musisz nauczyć.

W życiu codziennym wypadnie ci niejednokrotnie mierzyć bez pomocy przyrządów, małe wielkości czy odległości.

W tym celu zmierz i zapamiętaj sobie na stałe:

a) szerokość poszczególnych palców w najszerszym miejscu ostatniego członu,
b) szerokość dwu, trzech, czterech palców,
c) szerokość dłoni (zwartej),
d) długość poszczególnych palców,
e) rozpiętość pomiędzy wielkim a wskazującym palcem,
f) rozpiętość pomiędzy wielkim a małym palcem,
g) długość od końca środkowego palca do łokcia,
h) odległość od ziemi do pasa,
i) od ziemi do ramion,
j) od ziemi do oczu,
k) swoją własną wysokość
l) od ziemi do kolana,
m) długość twego śladu bosej stopy,
n) długość twego śladu w bucie,
o) rozpiętość ramion,
p) długość ręki (od pachy do końca palców),
r) długość swego kroku (normalnego i dużego. Tu mierz ich kilka, kolejno po sobie następujących i oblicz średnią, którą się w późniejszych pomiarach będziesz posługiwał).

Naucz się oceniać odległość na podstawie zużytego czasu. Naucz się oceniać czas na podstawie przebytej drogi. Naucz się oceniać porę dnia (godzinę) przy pomocy tylko słońca.

Ten dziwaczny rysunek przedstawia sposób oceniania wysokości niedostępnego dla nas przedmiotu terenowego. Nie musi nim być koniecznie drzewo, jak to na tym rysunku jest uwidocznione. Może wypadnie nam ocenić wysokość komina fabrycznego, albo wieży kościelnej. Jeden z harcerzy powinien ułożyć się na ziemi, drugi zaś musi mu tak długo ustawiać kij, aż oczy leżącego harcerza, wierzchołek kija i wierzchołek mierzonego przedmiotu znajdą się na jednej linii.

Wtedy musimy zmierzyć: ile razy mieści się odcinek zawarty pomiędzy oczyma leżącego harcerza a kijem, w odcinku zawartym między oczyma leżącego harcerza a podstawą mierzonego przedmiotu. Przez uzyskany stąd iloraz mnożymy wysokość kija i uzyskujemy wysokość mierzonego przedmiotu. N. p.: załóżmy, że odcinek pomiędzy oczyma harcerza a kijem, mieści się w odcinku pomiędzy oczyma harcerza a podstawą drzewa 3 razy; mnożę wtedy wysokość kija, która winna wynosić dwa metry przez 3 i uzyskuję szukaną wysokość drzewa równą 6 m., gdyż 2 razy 3 jest 6.

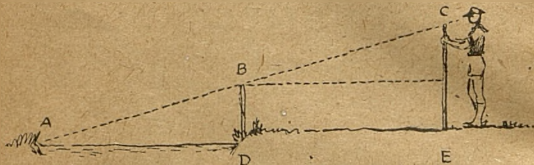
A ten rysunek obok pokazuje nam jak można zmierzyć niedostępną dla normalnego pomiaru szerokość rzeki.

Mianowicie: widoczne na rysunku punkty B. i E. oznaczamy w terenie, w dowolnej od siebie odległo-

AB = DC·2

ści kołkami, pamiętając jednak o tym, że punkt B, musi leżeć idealnie na przeciw punktu A. Następnie dzielimy odcinek B—E na połowę i taką połowę odcinka odmierzamy na przedłużeniu odcinka B—E. Powstaje stąd odcinek C—E. Pod kątem prostym tego odcinka cofamy się wstecz tak długo, aż trzymany w ręce kij, dalej punkty E i A utworzą jedną linię. W tym miejscu trzymany w ręce kij zatkniemy w ziemię. Odcinek D—C jest wtedy połową odcinka B—A, czyli pomnożony przez 2, da nam na wynik szukaną szerokość rzeki.

A więc jeżeli odcinek C—E równa się połowie odcinka B—E to przy zachowaniu wyżej wspomnianych warunków pomiaru C—D jest połową szerokości rzeki.

Tu znów masz unaoczniony drugi sposób mierzenia szerokości rzeki, oczywiście takiej, której przebyć i normalnie zmierzyć nie możesz.

Weż dwa różnej długości kije, z których krótszy będzie się równał połowie dłuższego. Krótszy wbij na brzegu rzeki, z dłuższym cofaj się zaś wstecz tak długo, aż koniec dużego kija, koniec małego kija i przeciwległy brzeg rzeki będą leżały na jednej linii. Wtedy szerokość rzeki będzie się równała odległości pomiędzy oboma kijami.

ZNAKI... ZNAKI...

iść naprzód w kierunku strzałki

iść szybko

biegnąć

podzieliliśmy się i poszliśmy w tych kierunkach

wrócić z powrotem, gdy dołożymy jeszcze jedną strzałkę w kierunku odwrotnym od kierunku dotychczasowego marszu oznaczać to będzie: wrócić szybko, wrócić biegiem: położyć trzy strzałki

zatrzymaj się, zastanów się, poszukaj innej drogi

na pomoc

spotkamy się w tym miejscu za godzinę

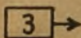
iść ostrożnie, iść wolno, gdy dołożysz jeszcze jedną kreskę pionową, oznaczać to będzie: nie iść tędy.

spotkamy się w tym miejscu za 2 godziny; dołożywszy jeszcze jedną lub więcej kresek pionowych, naznaczysz spotkanie za trzy lub więcej godzin

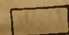
ta droga jest zła, — poszukaj innej drogi

w tym kierunku ukryty list (odległość w krokach oznaczasz przy pomocy cyfry umieszczonej w środku)

tu było dużo harcerzy

tu są źli ludzie

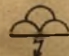
pogoda

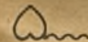
deszcz

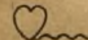
śnieg

burza

woda nie do picia

woda dobra do picia

poszedłem do domu (obozu)

zaczekamy w najbliższym domostwie (wiosce)

południe (zarówno dla oznaczenia pory dnia jak i strony świata) północ oznaczysz gdy zamiast słońca umieścisz rożek księżyca

wschód (znak oznacza tak porę dnia jak i stronę świata)

zachód (jak wyżej)

Woda do przejścia (bród, mielizna) sam wężyk oznacza: świeżą wodę; wężyk a nad nim pozioma kreska, oznacza: w. podziemną; gdy wężyk ujmiesz od góry i od dołu poz. kreskami oznaczać to będzie: dużą wodę nie do przejśc.

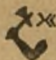
zatrzymaj się tutaj (tu się ukrył npl.) stać w miejscu czas nieokreślony

ten znak oznacza: poddaję się. Gdy takiej postaci ręce opuścisz i ujmiesz ją w koło, oznaczać to będzie: dziecko

jeniec

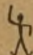
znak ten oznacza wojnę

nieprzyjaciel. Gdy postawisz przy takim znaku cyfrę, oznaczysz wtedy jego siłę liczebną.

przyjaciel. Ten znak z cyfrą oznacza nadchodzącą pomoc o sile liczbowej zgodnej z cyfrą

znalazłem, cieszę się, zwyciężyłem

a ten znak oznacza pokój

PIERWSZA POMOC W NAGŁYCH WYPADKACH.

Przy nieszczęśliwym wypadku należy:

a) samemu zachować spokój,
b) tłum wezwać do rozejścia się, zatrzymać osoby, które były świadkami wypadku,
c) wezwać pogotowie lub posłać po lekarza,
d) udzielić osobie, która uległa nieszczęśliwemu wypadkowi, pierwszej pomocy.

WSTRZĄS.

Objawy: twarz blada, skóra zimna i wilgotna, tętno szybkie i słabe, mały oddech.

Pomoc: chorego ułożyć na plecach, równo, z głową na dół, rozluźnić ubranie. W wypadku, gdy chory jest przytomny, podać mu napoje rozgrzewające jak: wino, mocną czarną kawę, gorącą wodę, herbatę lub gorące mleko. Od zewnątrz owinąć chorego w ciepłą kołdrę, stosować rozgrzewanie butelkami z gorącą wodą, woreczki z gorącym piaskiem itp. Zachować spokój. W wypadku gdy chory jest nieprzytomny, stosować tylko rozgrzewanie zewnętrzne. **Nieprzytomnemu nie wolno dawać napojów**.

DRGAWKI (konwulsje).

Objawy: występują przy padaczce, zapaleniu nerek, różnych chorobach dziecięcych, przy wylewach krwi a także i przy zatruciu.

Pomoc: rozewrzeć usta, włożyć między zęby korek lub łyżkę owiniętą chusteczką, aby chory nie kaleczył języka. Zmiana położenia nie jest konieczna czuwać tylko należy, by nieprzytomny chory sam nie odniósł jakichś obrażeń.

KRWOTOK.

Zazwyczaj krwotok możemy załamować przez przyłożenie kawałka gazy, lub w braku tego, kawałkiem czystego, wypranego płótna, oraz przez silne (uciskowe) zabandażowanie samej rany.

W wypadku, gdy krwotok nie ustaje, należy na kończynie, powyżej rany założyć opaskę elastyczną a w braku takowej użyć chustki do nosa, szelek, paska do spodni itp. obwiązać nimi kończynę i skręcać przy pom. zapętlonego w nie kawałkc drzewa, laski itp. **Pamiętać należy, że ucisk taki nie może trwać dłużej niż 2 godz.** Toteż należy chorego jaknajszybciej dostarczyć lekarzowi.

ZRANIENIA.

Przed opatrunkiem umyć ręce. Drobne ranki odkazić jodyną. Przy ranach natomiast należy: skórę wokoło rany i same krańce rany lekko odkazić jodyną, (sama ranę odkażać świeżą wodą utlenioną), ranę przykryć gaza i watą, następnie zabandażować. Gaza musi być sterylizowana, a paczkę z nią należy odkrywać w ostatniej chwili.

OPARZENIA.

Lekkie oparzenia, posypać zwykłą soda czyszczoną. Oparzenia większe zwłaszcza, gdy widać, że są one II-go lub III-go stopnia, pokryć kawałkiem czystego płótna zamaczanym w czystej oliwie, lub 2 procent. roztworze sody. Można też oparzenie posmarować czysta wazelina. Poza tym obandażować, lekko bez ucisku. Pęcherzy nie przekłuwać i nie zdzierać.

ODMROŻENIA.

Odmrożone członki należy rozcierać śniegiem lub zimną wodą dopóki zbielenie skóry nie ustąpi. Należy to czynić ostrożnie, żeby nie złamać zmarzniętych członów.

ZAMARZNIĘCIE.

Osoby zamarzniętej nie wolno wnosić do ciepłego wnętrza domu. Należy uprzednio ją rozgrzać przez ostrożne nacieranie śniegiem lub lodem (dobrze zimna wodą) a ręce i stopy suchym suknem lub flanelą. Po ustapieniu bladości skóry i sztywności ciała ostrożnie stosować sztuczne oddychanie.

Po wystąpieniu oznak życia przenieść chorego do ciepłego pomieszczenia, rozcierać (unikać środków silnie pobudzających), — wezwać lekarza.

ZATRUCIE CZADEM LUB GAZEM ŚWIETLNYM.

Wynieść chorego na świeże powietrze, stosować sztuczne oddychanie, ciało rozcierać sucha flanelą. Po powrocie do przytomności podać do wypicia mocną czarną kawę. Pamiętać o zabezpieczeniu lokalu, otworzyć okna, dokręcić kurki gazowe itp.

OMDLENIE.

Ułożyć chorego z nogami nieco wyżej od głowy. Umożliwić dostęp świeżego powietrza (otworzyć szeroko okna itp.). Rozpiąć ubranie, pod nos

podłożyć chusteczkę skropioną amoniakiem, rozcierać kończyny w kierunku serca.

UDAR MÓZGU.

Chorego umieścić w chłodzie, zapewnić duży dostęp chłodnego powietrza. Chory na udar słoneczny ma, w przeciwieństwie do chorego omdlałego, twarz czerwoną (podsiniałą) a nie bladą. To też należy ułożyć go z głową wyżej aniżeli całość ciała. Stosować zimne okłady (najlepiej z lodu) na głowę i sztuczne oddychanie. Po dojściu do przytomności podawać zimną wodę z rumem, lub wino w małych dawkach.

PORAŻENIE PRĄDEM ELEKTRYCZNYM.

Odciąć dostęp prądu do chorego (wykręcić stopki, przeciąć przewód, zachować wszelkie środki ostrożności). Przewodu dotykającego ciała chorego nie odrywać, może to spowodować niepotrzebne oparzenia chorego. Następnie postępować jak przy omdleniu.

PORAŻENIE PIORUNEM.

Rozcierać ciało zimną wodą, zwłaszcza kończyny, klatkę piersiową, twarz; stosować sztuczne oddychanie przy ułożonym poziomo ciele chorego.

UTONIĘCIE.

Usunąć z jamy ustnej i górnych części dróg oddechowych szlam, piasek czy błoto. Wytrząsnąć z topielca wodę, jaka się znajduje w drogach oddechowych. Stosować długotrwałe sztuczne oddychanie i masaż okolic serca. Pozatym stosować nacieranie suchą flanelą całego ciała, ogrzewać ciało przy pomocy butelek z ciepłą wodą, ciepłych okładów na brzuch. Stosować środki ogólnie trzeźwiące. Po przywróceniu chorego do przytomności, ciepło okryć, zastosować masaż ciała w kierunku serca, oraz podać napoje rozgrzewające (gorąca kawa, mleko, herbata, a także i rum, koniak itp.)

UKĄSZENIA PRZEZ PSY.

Z ranami powstałymi na skutek ukąszenia chorego przez psa, należy obchodzić się szczególnie ostrożnie. Zachodzi bowiem obawa, że wraz ze śliną psa mogły się do rany dostać zarazki wścieklizny. Kończynę przewiązać ponad raną, krew rany wyssać ustami (o ile na wargach niema ranki lub zadraśnięcia), względnie postawić na ranie bańkę, ranę zlać jodyną. Jeżeli zachodzi obawa wścieklizny, przesłać chorego do najbliższego instytutu Pasteur'a.

UKĄSZENIE PRZEZ ŻMIJĘ.

Postępować jak przy ukąszeniu przez psa. Chorego jaknajszybciej dostawić do lekarza.

UKĄSZENIA PRZEZ OWADY.

Usunąć sterylizowanymi szczypczykami żądło, — jeśli tkwi w rance, — nalać na miejsce ukąszenia kilka kropel amoniaku, zaś spuchliznę usunie okład z kwaśnej wody.

OTRUCIA.

W wypadku otrucia truciznami nieżrącymi jak: benzyną, spirytusem drzewnym, jagodami zepsutym mięsem lub rybą, różnymi trującymi lekarstwami, naftą, wywołać wymioty przez podrażnienie gardła palcem lub piórkiem, przez podanie letniej wody z oliwą lub z solą i mydłem. Wezwać lekarza.

Przy zatruciach truciznami żrącymi jak kwas solny lub siarkowy, esencja octowa, ług, wapno, jodyna, sublimat, karbol itp. nie wolno stosować środków wykszłuśnych, bowiem ściany przewodu pokarmowego są nadżarte przez truciznę i przy wymiotach mogą łatwo pęknąć. Należy trucizny wewnątrz tylko neutralizować przy pomocy mleka, gotowanych ziemniaków itp. Właściwą odtrutkę może zastosować tylko lekarz, którego trzeba szybko zawezwać.

ZŁAMANIE KOŚCI.

Złamanej kończyny nie poruszać gwałtownie tak, by odłamki kości nie raniły mięśni czy też skóry. Przy pomocy łupek, a w braku tychże laską, parasolem, deską, tekturą, unieruchomić tak samo złamanie jak i dwa sąsiednie stawy (powyżej i poniżej miejsca złamania). Wezwać jaknajszybciej lekarza.

USZKODZENIE OKA.

Drobne obce ciało w oku (pył, ziarnko piasku, kurzu itp.) usuwać rogiem czystej chusteczki, albo wacikiem okręconym na zapałce, przyczym powiekę wywijać należy czystymi palcami na zapałce.

Jeżeli obce ciało jest ostre i wbiło się pod powiekę lub w gałkę oczną, chorego skierować do lekarza. Unieruchomione w oku obce ciało może być usunięte **tylko** przez lekarza.

W wypadku zranienia lub stłuczenia oka obłożyć oko zimnym kompresem i chorego przesłać do lekarza.

PRAKTYCZNIE naucz się:

a) rozpoznawania danej dolegliwości,
b) bandażowania,
c) stosowania łupek,
d) stosowania sztucznego oddychania,
e) stosowania lekarstw,
f) opiekowania się chorym do czasu przybycia lekarza.

SKŁAD APTECZKI POLOWEJ ZASTĘPU.

Krople sercowe (Valeriana)	15 gr.
Krople Inoziemcowa	15 gr.
Amoniak	15 gr.
Jodyna lub repsotynktura	15 gr.
Benzyna	15 gr.
Krople do oczu	5 gr.
Krople goździkowe	5 gr.
Wazelina borna	2 tubki

Łój kozłowy	
Talk	10 p. — 10-cio gr
Chinina	20 pigułek à 0,05 ,,
Aspiryna (Motopiryna)	20 tabletek à 0,5 ,,
Pastylki Burowa (alacet)	5 sztuk
Nadmanganian potasu	5 gr.
Proszki od bólu głowy	10 sztuk
Tabletki przeczyszczające	20 sztuk
Maść cynkowa	15 gr.
Lignina wyjałowiona (w opakowaniu sterylnym)	2 paczki
Wata wyjałowiona (w opakowaniu sterylnym)	2 ,,
Gaza sterylizowana	2 ,,
Przylepiec (leukoplast)	2 rolki
Opaski 10 cm. szerokie	2 sztuki
Opaski 5 cm. szerokie	2 sztuki
Opaski elastyczne	2 sztuki
Papier woskowy	1 rolka
Nożyczki	1 sztuka
pensety	2 sztuki
Agrafki (różnej wielkości)	1 paczka
Zakraplacz do oczu	1 sztuka

Wszystkie te środki i narzędzia umieszczamy w torbie wykonanej z dosyć sztywnej skóry lub partu. Wewnętrzna powierzchnia takiej torby musi być gładka. Torba ta posiada wewn. przegródki, w które układamy osobno, opakowane sterylnie leki i narzędzia. W wypadku, gdy pozostaje wolne miejsce pomiędzy lekami, powinno być ono wypełnione ligniną. Nie wolno wewn. torby opatrunkowej uszczelniać opaskami lub watą czy ligniną, która jest przeznaczona do opatrywania ran. Torba opatrunkowa powinna mieć wieko zapinane na dwie klamry wzgl. zatrzaski, na którym powinno być umieszczone białe koło z czerwonym krzyżem. Tył i dno torby opatrunkowej winny być wykonane ze szczególnie grubej i twardej skóry, bowiem one utrzymają kształt apteczki. Na wewnętrznej swej stronie apteczka będzie zaopatrzona w dwa uchwyty (uszy), przez które możnaby przeciągnąć pas główny munduru. Noszenie apteczki zastępu na taśmie nośnej jest mało praktyczne, a podczas marszu znacznie uciążliwsze od noszenia jej na pasie.

ZNAJDZIESZ NA STRONIE.

Śmiej się! «Człowiek z uśmiechem zwycięża»

BADEN POWELL

Praca to bieg; kto utrzyma przez cały czas «tempo» — ten zwycięża.

«ORGINAŁ»

Małomówność ma tę zaletę — iż pozwala wiele spostrzegać.

Łupinę wszystkich rzeczy dostaniesz za pieniadze, ale rdzenia za pieniądze nie zyskasz.

(Z NORWESKIEGO)

Badź silnym — myśl i czyń namiętnie, wtedy Twój rozum, Twoja miłość, Twoja energia — udzielą się innym.

PIOTR KROPOTKIM